

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XIII./STEVILKA 9

CELOVEC, DNE 2. MARCA 1961

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— SILINGA

Slovenec sem!

Slovenec sem! Tako je mati d'jala,
ko me je dete pestovala;
zatorej dobro vem: Slovenec sem!

To zavest bi posredoval rad tudi svojim otrokom — zavest, da pripadajo narodu z visoko kulturo in katoliško tradicijo. Zato čuvava z ženo v družini vse, kar je bilo sveto našim prednikom že od nekdaj. Zavedam se, da zahteva današnje življenje mnogo od človeka, da je v veliki meri svet brez duše in ljubezni, brez toplote. V naši družini naj jo otroci občutijo in ponesejo s seboj v svoje družine, v svet.

Slovenski duh je treba v družini namenoma gojiti. Starši se morajo zavedati, da je edino družini še dana možnost, z otrokom po domače govoriti, peti in moliti. Kasneje se otrok ne bo več naučil slovensko. Šola in družba samo odtujujeta. Če se v družini zavestno slovensko govori, otrok nikoli ne bo pozabil slovenske besede. Ko se bo vrnil iz mesta ali tujine, bo še vedno znal slovensko in se tega ne bo sramoval.

Res, prava slovenska družina smo. Pa radi se imamo. In vsak izmed nas ima občutek, da nikjer ni tako lepo kot pri nas, da nikjer ni toliko pristrčnosti in resničnosti razumevanja kot v naši družini. To pa zato, ker se vsi trudimo svoje prispevati za družinsko harmonijo.

Mati je središče, rekel bi, sonce družine. Ob njeni ljubezni do najmlajših otrok živimo v meni spomini na mlada leta, ko je z nami prepevala moja mama venec slovenskih pesmi. »Slovenec sem, tako je mati d'jala«, prepeva sedaj že naš najmlajši. Atek pa je ponosen nanj, ponosen, ko zadonijo iz vseh grl vedno lepe »Njav čez izaro«, »O moj preljubi dragi dom«, »Oj hišica očetova« in druge.

Posebno ob večerih in nedeljskih popoldnevih je naša izbira polna milodoneh melodij. Ob njih čutimo, da smo eno. Teda vzame mati v roke večkrat tudi knjigo ter nam kaj lepega prebere. Mi pa jo zvesto poslušamo. Ob tej sliki mi pride na misel beseda pesnice o materi:

»Ko je ustvaril Bog človeku srce, mu je vložil vanj vso obilnost čiste in svete ljubezni. Ljubezen, največji božji dar, se pa obrača in razodeva najprej do predrage matere. Mati je srcu največja dragotina, mati je zaklad vse lepote in dobrote. Materino naročje je detetu raj in materine podobe ne pozabi, čeprav jo krije gomila še toliko let. Spomin na mater ga spremlja do konca dni in celo ob smrtni uri mu tolaži srce živo upanje, da se bo za večno združil z nepozabno materjo.«

Srečna družina ob materi, ki se zave da svojega velikega poslanstva kot posrednica narodne in verske zavesti v družini! Da, v naši družini ni prostora le za mehko doneče slovenske melodije, ampak tudi za molitev. Kako lepo je videti k molitvi sklenjene otroške roke! Ali zmora kdo še bolj goreče moliti k angelu varuhu kot otrok? Ali se ti ne zdi, kot da te ob otroški molitvi obdajajo v družini res angelska srca? Ali ni tako, da so božični, velikonočni prazniki in sploh nedelje ter prazniki cerkvenega leta v družini zato tako lepi in polni skrivnosti, ker so povezani z molitvijo?

Družina, v kateri se zavestno govori slovensko, poje domača pesem, kjer je vedno pri roki slovenska knjiga ali slovenski časopis, kjer molijo po naše, tam je doma pravi slovenski duh.

Tako se oklepamo tudi v našem domu z veliko ljubeznijo ob molitvi in pesmi materine besede. Saj drugače ni mogoče: Slovenci smo!

Mnenja o ljudskem štetju

Namenoma smo se doslej vzdržali slehernega stališča k ljudskemu štetju, ki bo izvršeno dne 21. marca in to v spoštovanje pomena te ustanove, ki je ugotovitev resnice, to je dejanskega stanja. Zato bi naj odpadlo vsakršno zunanje vplivanje. Omejili smo se le na to, da smo objavili dosedanje izjave pristojne oblasti, to je notranjega ministrstva, namreč glede vprašanja o »občevalnem jeziku« (Umgangssprache), ki je po uradnem tolmačenju »tisti jezik, ki se govori v družini«. Ljudsko štetje pa zaposluje poleg pristojnih uradnih organov tudi koroške nemške liste. V informacijo našim bralcem prinašamo nekaj najznačilnejših mnenj.

„Neue Zeit“: Končni cilj

Celovška »Neue Zeit« glasilo Socialistične stranke na Koroškem obravnava v članku svojega glavnega urednika minulo soboto pod naslovom »Razdražljivost na meji« tako vprašanje ljudskega štetja, kot tudi manjšinski problem vobče. Ugotavlja, da je »občutljivost na meji« splošen pojav, ki ni omejen samo na Nemce in tudi ne na Koroško ter pravi:

»Brez dvoma bi pretežni večini pristojalo, da pokaže več sproščene mirnosti in strpnosti kot izginjajoča manjšina. Nikjer ni spoznati niti najmanjših znakov, da bi bila nemška plast dežele ogrožena po slovenski, pač pa je trda resnica, da slovenska plast zaradi naravnega procesa postaja vedno tanjša. To vedo v Ljubljani in v Celovcu, to vedo tudi v Beogradu in na Dunaju. Ni dvoma, da predstavlja koroško manjšinsko vprašanje gotovo obremenitev za avstrijsko zunanjo politiko, po drugi strani pa je res, da ljubljanska centrala slovenskega nacionalizma prizadeva Beogradu še mnogo več skrbi. Ko smo svojčas tukaj ugotovili, da v Beogradu ne je do tako vroče juhe, kot jo kuhajo v Ljubljani, je slovenski tisk ogorčeno protestiral in se skliceval na neko solidarnost z Beogradom, ki pa je v resnici sploh ni. Jugoslovanski zunanji minister na te stvari pač nekoliko drugače gleda, kot pa njegovi prijatelji v Ljubljani in o nečem smo lahko prav gotovi: da diktatorski Beograd neredko s hladno sapo ošine vroče glave v Ljubljani. Nam pa manjka ta možnost diktatorskega posega.«

V zvezi z ljudskim štetjem pa se bavi z navodili lista »Kärntner Landsmannschaft« in glasila FPOe, da bi priglasitev slovenskega občevalnega jezika pomenila prištevnanje k »jugoslovanski manjšini« ter ugotavlja, da je »Jugoslavija večnarodna država, zatorej ni kake jugoslovanske, ampak je samo slovenska manjšina«.

Svoja razmišljanja o tem, kako je treba z manjšino ravnati in kakšen je pravzaprav

končni cilj, kamor naj to ravnanje pripelje, zaključuje takole: »Človeških kvalifikacij ni moč zajeti v paragrafe. Zato polagajmo torej večjo vrednost na človeške odnose kot pa na formalne akte. Večina v deželi stori toliko laže, ker čas itak dela zanjo in neizogibno proti manjšini...«

„Volkszeitung“: Domači jezik

Nedeljska »Volkszeitung« prinaša uvodnik izpod peresa državnega poslanca dr. Weißmanna, ki med drugim ugotavlja, da je bistvena razlika sedanjega štetja v primeri s prejšnjimi, da pod »občevalnim jezikom« ni več mišljen kot jezik, ki se uporablja v običajnih odnosih z zunanjo okolico, temveč »jezik, ki se govori v družini«. S tem je bil sprejet kot podlaga za štetje »domači jezik« (Haußsprache), ugotavlja dr. Weißmann. Ker zavisi od volje vsakega prebivalca samega, kaj navede kot svoj jezik, zato meni on, da so možne razne kombinacije, med temi tudi vse tiste, ki so bile v rabi pri zadnjem ljudskem štetju.

„Kärntner Nachrichten“ rovarijo

Povsem drugače pa tolmači smernice notranjega ministrstva organ FPOe, kateri pripadajo mnogi ljudje rjave preteklosti, danes pa hočejo biti takorekoč edini in najbolj »heimatreu«. Tako pravijo: »Domovini zvesti Korošci bodo torej v rubriki »občevalni jezik« navedli tisti jezik, ki ga dejansko govorijo v stikih v javnem življenju, namreč »nemško« ali pa ustrezno po razmerah »nemško in vindišarsko«.

Ta razlaga je povsem samovoljna in očitno nasprotuje uradnim navodilom pristojne oblasti, to je notranjega ministrstva. Ugotavljamo, da je to nov poskus z neresničnim prikazovanjem na povsem nedopusten način izvajati na prebivalstvo politični pritisk v škodo slovenskega jezikovnega življa in v škodo ugotovitve resnice!

Eichmann sojen tudi za selitev Slovencev

Sredi marca se bo v Jeruzalemu začel proces proti bivšemu Hitlerjevemu pooblaščenca za »dokončno ureditev judovskega vprašanja« Adolfu Eichmannu. Stavljeno je že bilo sodišče iz treh judovskih sodnikov. Prva točka obtožnice očita Eichmannu usmrtilitev 6 milijonov Judov iz vse zasedene Evrope v koncentracijskih taboriščih. Med ostalimi pa navaja tudi izselitev Slovencev na južnem Štajerskem in Gorenjskem, ki jih je leta 1941 izvedel zloglasni referat IV B 4 v glavnem varnostnem uradu SS v Berlinu, katerega načelnik je bil vprav Eichmann ter je bil direktno podrejen samemu Himmlerju. Jugoslovanska vlada je predložila izraelskemu državnemu tožilcu 35 dokumentov v podporo te točke obtožbe, poroča beograjski dnevnik »Politika«. So to originalna poročila, v katerih Eichmannovi pomagači sporočajo svojem šefu o izvedbi izseljevalne akcije. To je Eichmann s posebnim aktom, ki nosi njegov podpis, izročil svojim izvrševalnim organom. Preseljevanje

je začelo takoj po začetku nemške okupacije. Odločitev je bila sprejeta že leta 1941 na nekem sestanku gestapovskih funkcionarjev v Celovcu pod predsedstvom samega Himmlerja. Drugi sestane pa je bil nekoliko kasneje v Mariboru. Ustanovljena sta bila dva gestapovska »štaba za preseljevanje« eden v Mariboru in drugi na Bledu. Vodila sta ju ss-ovska oficirja Humič in Lurker. Skupno je bilo izseljenih na Hrvaško in v Srbijo 90.000 Slovencev, zaključuje svoje poročilo »Politika«.

Eichmannu se je po koncu vojne leta 1945 posrečilo, da se je izmuznil roki pravice s tem, da je pobegnil v Argentino, kjer je delal kot mehanik. Tam so ga po dolgih letih odkrili agenti tajne službe judovske države, ga ujeli in z letalom prepeljali v Izrael. Sedaj ga bodo sodili preostali pripadniki tistega naroda, ki ga je hotel pokončiti, a je bil prepočasen, kajti preden je ugnil svoje delo dokončati, se je zrušil »tretji raj«, o katerem je mislil, da bo trajal tisoč let.

Seja

krajevni odbornikov Narodnega sveta koroških Slovencev bo v nedeljo, dne 5. marca t. l. v Mohorjevem domu v Celovcu. Ob osmih zjutraj sv. maša, na to seja. Prosimo vse vabljenje, da se zanesljivo udeležijo.

— K R A T K E V E S T I —

Konec vojne v Alžiru napovedujejo poročila iz Pariza po sestanku med tuniškimi državnim predsednikom Bourghibo in francoskim državnim predsednikom De Gaulleom na njegovem gradiču Rambouillet pri Parizu. Bourghiba velja za najboljšega prijatelja Francije v Severni Afriki in hoče posredovati med De Gaulleom in voditeljem alžirskih upornikov Ferhatom Abbasom. Svoje študije je že za časa francoske kolonialne uprave namreč dovršil v Franciji in je kasneje bil glavni borec za neodvisnost svoje domovine, ki jo je tudi izbojeval. Oba državnika sta se razgovarjala 4 ure in med štirimi očmi.

Nenadoma je umrl Mohamed V. kralj Maroka, na operacijski mizi, ker mu je odpovedalo srce. Operacija nosnega prekata pa je popolnoma uspela. Ko so zdravniki videli, da vladarju odpoveduje srce, so mu naglo odprli še prsi, da mu z direktno masažo srca rešijo življenje, toda po treh urah so se morali vdati. Mrtvaški list je podpisalo 9 zdravnikov, trije marokanski in šest švicarskih specialistov, ki so jih bili poklicali k operaciji. Pogreba pokojnega kralja, ki je bil sila priljubljen med ljudstvom, se je udeležilo milijon ljudi. Okoli prestolnice so goreli taboriščni ognji puščavskih plemen in v noč so se razlegala glasna žalovanja, kot so med Arabci v navadi. Dne novega kralja je bil proglašen njegov sin 31-letni Hasan II.

V 6 držav brez potnega lista bodo mogli potovati Avstrijci po 1. marca, ko je tudi Nizozemska pristopila k evropskemu sporazumu o potnih olajšavah, ki že velja med Avstrijo, Italijo, Zapadno Nemčijo, Francijo, Luksemburgom, Belgijo in Grčijo.

Angleška kraljica obišče papeža

V Buckinghamski kraljevski palači v Londonu so naznanili, da bo angleška kraljica Elizabeta dne 5. maja obiskala papeža Janeza XXIII. v Rimu. Ta napoved je zbudila mnogo pozornosti, ker so taki obiski sila redki, odkar se je pred dobrimi 400 leti, in sicer v letu 1534 angleški kralj Henrik VIII. ločil od Rima zaradi tega, ker papež ni dovolil razveze njegovega zakona z Ano Boleyn. (To je dal ta krvoločni kralj kasneje sam usmrtiti.)

Če vzamete v roko kak angleški kovani novc, boste poleg podobe vladarjeve glave vselej našli latinski napis »Def. Fidei«, kar pomeni Defensor Fidei, to je po naše branitelj sv. vere. Ta naslov je namreč leta 1521, še pred njegovim sporom z Rimom, podelil istemu kralju Henrik VIII. papež Leon X. v zahvalo zato, ker je branil rimsko Cerkev proti zmotam Martina Lutra. Minila so skoraj štiri stoletja, ko med ločeno anglikansko cerkvijo, na katere čelo so se postavili angleški kralji, in Rimom ni bilo nobenih stikov. V tem stoletju sta samo dva angleška kralja vstopila v Vatikan, ko je Edvard VII. leta 1903 obiskal papeža Leona XIII., leta 1923 pa kralj Jurij V. papeža Pija XI.

Angleški uradni krogi so sicer kraljevski obisk v Vatikanu označili kot »običajno vladarjevo suverenih držav, kot sta Velika Britanija in Vatikan«, vendar kaže ta obisk napredek prizadevanj za zблиžanje med ločenimi krščanskimi cerkvami.

Politični teden

Po svetu . . .

Previdni ameriško-sovjetski kontakti

Minuli teden je ameriški državni predsednik Kennedy podvzel prve resnejše korake za razčiščenje odnosov med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo. Potem, ko je ameriški poslanik v Moskvi, Llewellyn Thompson, imel daljši razgovor s sovjetskimi ministrskimi predsednikom Hruščevom, je odletel na poročanje v Washington. Pravi, da je nesel s seboj tajno poslanico prvega sovjetskega oblastnika za ameriškega predsednika. Thompson, ki je bil svojčas več let poslanik na Dunaju in je eden izmed redkih ameriških diplomatov, ki piše in govori gladko rusko, bo v prihodnjih letih igral veliko vlogo v ameriško-sovjetskih odnosih, kajti predsednik Kennedy je že dejal, da ga bo pustil še naprej v Moskvi. Po daljših konferencah z novim zunanjim ministrom Združenih držav Deanom Ruskom in Kennedyjem samim se je Thompson vrnil v Moskvo. Govori se, da je nesel tajni Kennedyjev odgovor Hruščevu.

O vsebini washingtonskih posvetovanj sicer ni bilo nič objavljenega in sicer precej prostodušno Kennedy je na tiskovnih konferencah izognil odgovorom na tozadnja vprašanja. Vsekakor ni težko uganiti glavnih točk teh razgovorov, saj so že leta na programu mednarodnih razgovorov med obema svetovnima blokom, namreč postopna razorožitev in mednarodna kontrola nad atomskimi vojaškimi poskusi ter izvedbo razorožitve.

Prepiri med komunističnimi bratci

Vse kaže, da se oba največja »partnerja« previdno otipavata, kajti nobeden se ne prenačita. Na ameriški strani mora Kennedy upoštevati interese svojih evropskih zaveznikov, Moskva pa ima vprav v zadnjem času zopet znatnejše notranje težave v svojem na zunaj »kremenitem« komunističnem bloku. Nedavni kongres albanske komunistične stranke je namreč pokazal, da obstajajo med Moskvo in Pekingom znatna trenja. Albanski komunisti, ki so svojčas bili najzvestejši podložniki Moskve, so se v zadnjem času usmerili proti Peking. Deloma zato, ker Peking mnogo bolj radikalno zahteva trd boj proti »imperializmu«, po drugi strani pa mali albanski komunisti zelo zamerijo v Moskvi, da ni zadosti odločilo proti jugoslovanskim »izdajalcem svetovne solidarnosti komunizma«. V ozadju jugoslovansko-albanskega spora pa je znatna albanska manjšina, ki šteje 800.000 duš v Jugoslaviji in si jo Albanija želi priključiti.

V Tirani so zopet ostro napadli beograjske oblastnike ter jih nazvali »hlape imperializma«, v dokaz pa navajali obilna posojila z zapada v prid nedavno izvedene valutne reforme za ozdravitev gospodarstva, katere najbolj vidni praktični učinek v Jugoslaviji pa je sunkovit porast cen in splošna draginja.

Beograd med dvema ognjema

V Beogradu so razdraženo odgovorili na »grobo provokacije«, kot so nazvali govore v Tirani. Posebno so pa vzhodnemu bloku zamerili, da je albanske obtožbe odobrili in ponatisnili so jih tudi sovjetski, čehoslovski in vzhodnonemški listi, čeprav ne v tako ostri obliki, kot so to storili albanski in kitajski časopisi. Kot običajno, je jugoslovanski poslanik pri vzhodnonemški vladi Mitja (sedaj Mita) Vošnjak, bivši generalni konzul v Celovcu, protestiral, toda vzhodnonemški časopisi pišejo v istem tonu naprej.

Očividno se je pri izbiri med Beogradom in Pekingom Moskva odločila za Kitajce, da tako vsaj na zunaj zakrpa razpoke v svojem politično-vojaškem taboru. Po drugi strani pa je izbruh »ideoloških debat« med »komunističnimi bratci« (ki so za povprečnega človeka prav tako malo razumljive kot prepričljivi bizantinski teologov pred 10. stoletjem) zopet razgalil notranje težave komunizma, ki jih še tako gostobesedne resolucije o slogi ne morejo spraviti s sveta. Odtod torej previdnost Hruščeva v prvih stikih z novo ameriško vlado, kajti moskovski politiki (v razliko od nemških politikov in generalov) dobro vedo, da je borba na dveh frontah nespametna stvar.

Ofenziva proti Hammarskjöldu se nadaljuje

Vendar pa »hladna vojna« med Vzhodom in Zápdom tudi minuli teden ni mirovala. Hruščev je spetno izbral najšibkejšo točko svetovno politične pozornice in osredotočil svoje napade zopet na generalnega tajnika Hammarskjölda, češ, da je on kriv smrti Lumumbe ter nereda v Kongu, kjer postaja položaj vedno bolj zmešan. Intriga, ki jo je topot izmisli Hruščev je zelo lokava. Poslal je indijskega ministrskega predsednika Nehruju pismo, v katerem imenuje Hammarskjölda »morilca« ter zahteva priznanje »vlade« Lumumbovega dediča Gizenge, ki mu je uspelo v »vzhodni provinci« Konga ustanoviti neke vrste novo državo in državi ter organizirati vojaško silo, ki ogroža že samo prestolnico Leopoldville. »Osrednja vlada« predsednika Kasavubuja je brez moči in tudi dosedanja »močni mož Konga« general Mobutu, slabi iz dneva v dan.

Ker se Gizenga naslanja na Moskvo in druge komunistične ter nevtralistične države, ki so ga že priznale kot »zakonito vlado« Konga, vse bolj jasno postaja, da se Kongu neizbežno spreminja v novo boljše hladne vojne, kjer bodo zamorski politiki mislili, da se borijo za oblast, v resnici pa se bodo med seboj pobijali za interese velesil. Na drugi strani pa Čombe, vladar najbogatejše province Konga, Katanze, drži trdno oblast v rokah, v glavnem ob finančni podpori belgijskih gospodarskih interesnih skupin ter belgijskih in drugih evropskih vojaških svetovalcev in pomočnikov.

Čete Združenih narodov zaenkrat gledajo križem rok na to zmešnjava. Predstavnik Hammarskjölda v Kongu, Indijec Dayal, poskuša voditi nekako vmesno politiko. Poveljstvo čet Združenih narodov v Kongu je sicer po sklepu zadnje seje Var-

nostnega sveta dobilo pooblastilo, da naj prepreči razširitev državljanske vojne, če treba tudi s silo, vendar mu zato manjka resnične moči. Vojaške sile Združenih narodov, med katerimi prevladujejo kontingenti h komunizmu nagibajočih se afriško-azijskih držav, namreč več ali manj prikrito podpirajo Gizengo in njegove komunistične podpihivalce.

Poveljstvo Združenih narodov bi se mogoče uveljavilo, ako bi dobilo na pomoč nove, zanesljive čete. Doslej je tako pomoč obljubila samo Švedska, dočim Indija omahuje. V tej luči dobi pismo Hruščeva indijskemu ministrskemu predsedniku nov pomen, kajti Indiji pripada ključna vloga v nadaljnjem razvoju krize v Kongu.

Nova ameriška politika v Afriki

Zapad se doslej še ni mogel dokopati do enotne politike v Kongu. Časa vsekakor nima dosti, kajti če bo predolgo okleval, utegne biti prepozno. Vsekakor pa posveča Washington vedno večjo pažnjo Afriki, o čemer priča napovedano krožno potovanje novega ameriškega podtajnika v zunanjem ministrstvu Mennena Williamsa po Afriki. Izgleda, da se ameriška politika glede Afrike usmerja bolj v smislu želj mladih afriških narodov, pa četudi to zbuja nevoljo pri nekaterih ameriških zaveznikih v Evropi, ki imajo še gotove »kolonialne« interese v Afriki.

Da spravi te križajoče se interese kolikor toliko v sklad in evropske zaveznike Združenih držav pomiri, je Kennedy poslal na pot v Evropo svojega »potujočega poslanika« Averella Harrimanna, ki bo obiskal London, Pariz, Rim in Bonn. Kljub vsemu namreč ostaja Atlantski pakt jedro zapadne politične zgradbe. Druga, morda še važnejša Harrimannova naloga pa bo, da evropske državne informira o ameriško-sovjetskih kontaktih ter jim zagotovi, da se Washington ne namerava pogoditi z Moskvijo za zaprtimi vrati in na račun svojih evropskih zaveznikov.

. . . in pri nas v Avstriji

»Kdo bo minister?«

Napoved kanclerja Raaba, da namerava dne 11. aprila nepreklicno odstopiti ter imenovanje dr. Gorbacha za njegovega naslednika sta izvali dve posledici: sedanji ministri odlagajo neljube odločitve na — po 11. aprilu, in začela se je »krvava« borba za ministrske stolčke.

Že na zborovanju OeVP-jevskih mandatov na Semmeringu je predvideni novi kancler napovedal, da namerava izvesti temeljite osebnostne spremembe v vladi, menda najboljše po letu 1945.

Kaj takega se je že davno izkazalo za potrebno, kajti izgledalo je že, kot da so se nekateri gospodje kar prilepili na ministrske stolčke, podobno kot »klopje na kožo«. Obsežne vladne spremembe je napovedalo glasilo OeVP »Das kleine Volksblatt« pod naslovom »Kdo bo minister«. V navedbo imen se ne bomo spuščali, ker se ni nič dokončnega znanega in dr. Gorbach je že vnaprej izjavil, da bo imena novih ministrov objavil šele »ob pravem času«, to se pravi enkrat med 11. in 20. aprilom.

Dr. Gorbach je svoj molk utemeljil takole: »Ako bi že sedaj objavil imena novih ministrov, bi samega sebe postavil za tarčo na strelišču, kjer je dovoljeno streljati vsem od vseh strani«.

Do takrat bo pač treba čakati, med tem bo pa šla naprej podtalna in brezobzirna bitka za ministrske stolčke. Razumljivo, saj so zelo mehko podloženi — z alpskimi dolari!

Sprememba koalicijskega pakta

Toda važnejše kot osebnostne spremembe so spremembe stvarnega značaja, ki jih napovedujejo. Že na Semmeringu je dr. Gorbach dejal, da sicer smatra sodelovanje obeh koalicijskih strank v vladi za potrebno tudi v bodoče, vendar namerava predlagati socialistom temeljite spremembe v koalicijskem paktu. Predvsem hoče zopet vzpostaviti klasično delitev oblasti na zakonodajno, sodno in izvršno ter zagotoviti njihovo samostojnost. To se pravi po domače, da hoče omejiti vsemogočnost sedanjega koalicijskega pakta, v kateri je nad vlado bil koalicijski odbor obeh strank vsemogočna zadnja instanca. V zadevah, glede katerih v koalicijskem odboru ne bi prišlo do soglasnosti, bi naj sodbodno odločal parlament. Prvo Gorbachovo dejanje po povratku na Dunaj je bilo,

da je sedel za mizo in v tem smislu pisal pismo šefu socialistične stranke dr. Pittermannu. To pismo je bilo objavljeno še preden ga je le-ta dobil v roke. Ta se je pomujal, da je takoj odgovoril, tudi javno, v svojem običajnem tedenskem nagovoru v radiu. Tudi on je za delitev oblasti in neodvisnost vseh njenih panog, vendar so njegovi ugovori glede podrobnosti bili precej nedoločeni. Razumljivo je, da bodo socialisti poskušali kolikor mogoče ohraniti sedanji zanje ugodni položaj. Ostreje se je izrazila socialistična »Arbeiterzeitung«, ki je zapisala, da bi »preobsežna« izvedba dr. Gorbachovega predloga glede povečanja odločevalni moči parlamenta lahko pomenila zlom koalicijskega pakta sploh, v primeru namreč ako bi se OeVP v parlamentu glede zadev, o katerih ni bilo moč doseči soglasja v koalicijskem odboru, povezala z FPOe ter preglašovala socialiste. Da bi pa lahko prišlo po isti poti do obratnega pojava, namreč do povezave FPOe s socialisti, pa je ta list seveda zmolčal.

Nezadovoljstvo vlada pri OeVP posebno glede sedanjega zunanjepolitičnega kurza ministra dr. Kreiskega. Na Semmeringu je izjavil generalni tajnik OeVP, da je zunanjepolitični odbor stranke dobil nalogo, da pregleda ne le personalni položaj zunanjega ministrstva (kjer se mesta tudi delijo po proporciji), ampak da tudi določi načelne smernice stranke glede zunanje politike.

Med vsemi negotovimi spremembami v vladi je baje skoraj najbolj gotova ta, da v novi vladi ne bo več »največjega strokovnjaka« za Južno Tirolsko dr. Gschnitzerja, ki mu OeVP po eni strani zameri, ker je povzročil sedanji preveč ostri kurz glede Južne Tirolske, ki je Avstrijo speljalo v mednarodno izolacijo, po drugi strani pa — glej čudo — njegovo preveliko soglasje z zunanjim ministrom Kreiskym.

Zastoj južnotirolskih pogajanj

V zunanji politiki je pa bila prva posledica napovedi spremembe avstrijske vlade obotavljanje Italije, da pride v Celovec pogajati se glede Južne Tirolske. Vse kaže, da hočejo v Rimu počakati, da najprej vidijo s kom se bo sploh treba pogajati ali zopet z dvovprego Kreisky-Gschnitzer ali pa s kom drugim, kar bi jim očividno bilo mnogo ljubeše. Tako zaenkrat izgleda, da so zastojni pometali in kurili viteško dvorano v deželni dvorcu v Celovcu.

SLOVENC

doma in po svetu

† Univ. prof. Rudolf Sajovic

V Ljubljani je minuli teden umrl dr. Rudolf Sajovic, univerzitetni profesor v pokoju, predsednik nadzornega odbora Slovenske matice, poleg Mohorjeve družbe najstarejše slovenske založbe, ter načelnik komisije za strokovno izrazoslovje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Pokojnik je v dobi med obema vojnama kot akademski učitelj v Ljubljani vzgojil generacijo slovenskih pravnikov. Spadal je v vrsto mednarodno priznanih strokovnjakov za civilopravdni postopek. Bil je eden izmed znanstvenikov, ki so mladi slovenski univerzi pripomogli, da se je tako naglo povzpela na mednarodno raven. Bil je zaradi svoje pravičnosti zelo spoštovan med akademsko mladino svojega časa.

85-letnica č. m. Terezije Hanželič

V Rimu je v nedeljo, dne 19. februarja v krogu svojih redovnih sester obhajala 85. rojstni dan č. m. Terezije Hanželič, nekdanja dolgoletna vrhovna predstojnica slovenskih šolskih sester, ki si je pridobila neveljavih zaslug za sv. Cerkev, za svoj red in za ves slovenski narod. Prav posebno pa jubilejntko odlikuje dobro srce. Med zadnjo svetovno vojno in v težkih povojnih letih je mnogim potrebnim rojakom nudila stredo in hrano v najhujši stiski. Sv. oče je po svojem državnem tajniku poslal slavljenki naslednjo brzojavko: »Njegova Svetost Vas ob Vaši petinosemdesetletnici osrečuje s svojimi očetovskimi čestitkami in voščili; želi vam izobilje nebeških milosti, pomoči in tolažbe ter vam podeljuje svoj posebni očetovski blagoslov. Blagoslovlja tudi sestre Vaše zelo zaslužne kongregacije, Vaše sorodnike in vse, ki z Vami vred zahvaljujejo Boga za dolgo vristo prejetih milosti. Kardinal Tardini.«

Uspeh Avenikov med avtomobilisti

V oddaji avstrijskega radia »Autofahrer unterwegs« je pred kratkim nastopil tudi znani Avenikov kvintet iz Ljubljane. Ta oddaja je sicer namenjena, kot pravi njen naslov, »avtomobilistom na poti«, vendar jo na Dunaju izvajajo v koncertni dvorani, kamor so pripuščeni tudi gledalci — brez avtomobilov. Nastop veselih »kranjskih« godcev in pevcev, ki so prepevali v slovensčini, je poslušalce tako navdušil, da so zahtevali »dodatek« še ene pesmi, čemur so Avenikovi ustregli; vodstvo oddaje take vloške zaradi točno omejenega časovnega programa le redko dovoljuje.

70-letnica Marije Kmetove

V Ljubljani je natihoma obhajala 70. rojstni dan pisateljica Marija Kmetova, ki spada med najznačilnejše osebnosti med ženskimi pisateljicami na Slovenskem. Spisala je več romanov, novel in črtic. Njen roman »V metežu« je izšel v reviji »Ljubljanski zvon«, prav tako daljša psihološka novela »Helena«. Marijo Kmetovo odlikuje realističen pogled na življenje, prepleten z globoko religioznostjo, ki prihaja posebno do izraza v njenih zbirkah »Večerna pisma« in »Sv. Frančišek Asiški«. Spisala je tudi dve drami »Mati« in »Notturmo«. Sedaj uživa pokoj kot glavnošolska učiteljica.

Argentinski radio o dr. Korošcu

Poleg vrste proslav v slovenskih naselbinah v Argentini je posebni spominski odbor slovenskih rojakov v Buenos Airesu izvedel tudi na dveh argentinskih radijskih postajah oddajo v spomin pred 20 leti umrlemu velikemu slovenskemu državljanu dr. Antonu Korošču. V španščini je o pokojniku govoril odvetnik dr. Miloš Stare, ki je predstavil dr. Korošca v vrsti drugih velikih krščanskih državljanov, njegovih sodobnikov, kot Italijanov don Sturza in De Gasperi, Avstrijcev prelata Seipla in Kaasa ter Francoza Maurica Schumann. Kvaritet sester Finkovih pa je zapel nekaj slovenskih pesmi, med katerimi je bila tudi dr. Korošču najljubša, božična »Glej zvezdice božje«.

Angleški umetniški strokovnjak v Ljubljani

Na svojem potovanju po Jugoslaviji se je predsednik komisije za likovno umetnost pri Art Councilu v Londonu ter predstavnik znamenite Tate Gallery istotam. Mr. David Thomas, ustavlil v Ljubljani, kjer si je ogledal ondote umetniške ustanove ter se razgovarjal z ravnateljem Moderne galerije dr. Zoranom Kržnikom glede bližnje razstave jugoslovanskega kiparstva in slikarstva, na kateri bo udeleženo več slovenskih umetnikov, v Londonu. Ob slovesu od Ljubljane je Thomas dejal: »Mislim, da je likovna umetnost ena izmed vaših najboljših predstavništev v tujini«.

100. premiera v Mestnem gledališču v Ljubljani

S Cankarjevo dramo »Za narodov blagor« je Mestno gledališče v Ljubljani, ki je poleg Narodnega gledališča najkvalitetnejša gledališka ustanova v slovenski prestolnici, proslavilo lep jubilej, namreč 100. premiero. Režija je bila v rokah Igorja Pretnarja, scenerijo pa je pripravil Milan Butina.

Dr. Anton Korošec — slovenski državnik

V decembru 1960 je poteklo 20 let, odkar je umrl dr. Anton Korošec, slovenski politik, ki si je že kot član državnega zbora v Avstroogrski monarhiji pridobil sloves velikega politika in ga upravičeno prištevamo med najpomembnejše može v slovenski zgodovini. Naši rojaki po svetu so to obletnico v raznih krajih proslavili s spominskimi akademijami. Tudi mi se hočemo spominiti tega moža, ki je vse svoje življenje posvetil svojemu narodu in z ljubeznijo spremljal tudi usodo koroških Slovencev.

Dr. Anton Korošec se je rodil v Biserjanih v župniji Sv. Jurij ob Ščavnici na Štajerskem. Ljudsko šolo je obiskoval doma in v Ptuj, gimnazijo v Ptuj in Mariboru, kjer je leta 1892 maturiral. Istega leta je stopil v mariborsko bogoslovje in bil v tretjem letniku posvečen za duhovnika. Kaplanoval je na Sladki gori pri Ponikvi in v Marenbergu. Leta 1898 je postal študijski prefekt v mariborskem dijaškem sementišču, kar je ostal do l. 1902. Leta 1905 je na graški univerzi promoviral za doktorja bogoslovja.

Leta 1898 je postal urednik »Slovenskega gospodarja«. Istočasno je urejeval tudi list »Südsteirische Post«. Leta 1900 je prevzel uredništvo »Našega doma« v Mariboru. V tem času je Korošec propagiral ustanovitev katoliške kmetijske stranke. Leta 1906 je bil prvič izvoljen v dunajski parlament in član parlamenta je ostal do razpada Avstro-Ogrske. Leta 1907 je s svojimi prijatelji ustanovil na Štajerskem krščansko demokratsko stranko z imenom Slovenska kmetijska zveza. Leta 1909 je bil izvoljen za poslanca deželnega zbora v Grazu, kjer je isto jesen zahteval, naj se slovenski del Štajerske in Koroške z ostalimi slovenskimi deželami združi v eno upravno enoto. Kot državni poslanec je bil večkrat izvoljen v delegacije, ki so reševale skupe avstro-ogrške posle. Maja 1. 1913 je dr. Korošec v dunajskem parlamentu zahteval federativno ureditev Avstrije, štiri leta pozneje, 30. maja 1917, pa je kot predsednik Jugoslovanskega kluba v parlamentu prečital Majsko deklaracijo. 27. dec. 1917 je bil na mesto dr. Sušteršiča izvoljen za predsednika Slovenske ljudske stranke. Avgusta 1918 je bil v Ljubljani ustanovljen Narodni svet pod Koroščevim predstvom. Nato je na seji Narodnega Veča v Zagrebu, ki je združevalo slovenske in hrvatske pokrajine Avstro-Ogrske v državno skupnost, bil Korošec izvoljen za predsednika.

Po ustanovitvi države Srbov, Hrvatov in Slovenov je v naslednjem desetletju bil pogosto minister, večkrat pa tudi podpredsednik vlade, nekaj časa pa celo predsednik vlade. V septembru leta 1930 pa je prešel v opozicijo, ker ni soglašal s politiko kralja Aleksandra. Več let, in sicer do leta 1934, je bil interniran. Po atentatu na kralja Aleksandra v Marseillu leta 1934 je dr. Korošec zopet zadobil svobodo in zavzemal važna

mesta v javnem življenju. Bil je med drugim notranji minister, nato predsednik senata in končno prosvetni minister, dokler ga ni dne 14. decembra 1940 pokosila pre nagla smrt.

Dr. Korošec je širokogrudno podpiral mladino in kulturno delo. Ljubljanska univerza ga je kot priznanje za njegovo odločilno vlogo pri ustanovitvi slovenske univerze imenovala za častnega doktorja. Kot prosvetni minister pa je med drugim dosegel tudi ustanovitev Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Predvsem pa je bil dr. Korošec velik politik in daljnoviden državnik evropskega formata. Tako piše o njem Ruda Jurčec:

Slovenskega državnika je morala voditi pri tem širša koncepcija slovenstva: obstoj in poslanstvo slovenstva je bilo treba zasidirati v zdrav razvoj vsega okolja, ki je Slovenijo obdajal. Naš dom ni mogel biti varen, če ni bil zagotovljen miren in zdrav razvoj dežela okoli nas, v vsej srednji Evropi in v vsej Evropi. V 20. stoletju je slo-

venski narod vstopil v dobo svojega največjega razvoja, izkušenj tega dela in ustvarjanja so rasle osnove za oblikovanje našega pogleda na mednarodno življenje okrog nas v Evropi in v vsem svetu.

Korošec nikdar ni bil politik ozkih koncepcij. Stal je trdno na osnovah slovenstva, njegov koncept pa je bil vedno tak, da je bil vsaj za eno dobo pred vsemi drugimi. Če je za staro Avstrijo veljala sodba, da je bila vedno za eno idejo prepozna, tedaj je bilo pri Korošču opazno, da ni samo dobro vedel, kako se gradijo nove oblike, ampak je navadno bodoči razvoj celo bolj slutil, kakor pa da bi že točno vedel, kakšne bodo njegove realne oblike. Njemu trenutni položaj ni mogel pomeniti mnogo, iskal je na obzorju elemente, ki so bili zanesljivi in so se izkazali kot resnični. Vedel je, kaj je vsebina poslanstva slovenske politike ne samo doma, ampak tudi v svetu in z zavestjo te sigurnosti je nastopal na mednarodnih posvetih ali pa vplival nanje.

Velike katastrofe prinašajo vedno zamisli o tem, kako se naj narodi organizirajo, da do ponovitve vojska ne bo nikdar več prišlo. Po letu 1918 je zlasti Francija stremela za tem, da bi Evropo organizirala tako, da bi rasla svoji federaciji nasproti. Med glavnimi zagovorniki te zamisli je bil francoski državnik Briand, ki je med svojimi prijatelji odkril grofa Coudenhoveja-Kalergija in ga navdušil, da je sprožil gibanje, ki si je nadelo ime Panevropa. Kot sedež gibanja je bil izbran Dunaj, ki je že nekoč zbiral množice narodov; začela je izhajati revija »Panneuropa« in leta 1923 je bil sklican prvi kongres panevropskega gibanja. Med prvimi, ki se je vabilu odzval, je bil dr. Anton Korošec, ki je bil na prvem zasedanju delegatov izbran za člana predsedstva kongresa in potem za prvega

podpredsednika gibanja. Zanimivo je, da je bila ta prva Panevropa že takrat zamišljena kot neke vrste obrambni zid proti Sovjetski zvezi. Zato je bila Rusija iz gibanja izključena, kakor je bila iz te evropske kontinentalne zveze izključena tudi Britanija, ki je bila na čelu lastnega imperija, čigar posesti so bile izven Evrope. Dr. Korošec je ostal vselej vedno v tesni zvezi z vodstvom panevropskega gibanja in je zlasti med študirajočo mladino v Sloveniji njene ideale zagovarjal in priporočal študij evropskih problemov. S svojimi mislimi je korakal daleč pred svojim časom in skrbel za ustvaritev take Evrope, kjer bi poleg slovenskega mogli živeti v miru in zadovoljstvu vsi njeni narodi.

Po napoleonskih vojskah 1815 je knez Metternich, kancler Avstrije, veljal za »kočijaža Evrope«. V letu 1937 je eden izmed francoskih državnikov v Parizu izjavljal, da je dr. Korošec novi Metternich Srednje Evrope. Bilo je to nekako v času, ko se je na Bledu sestala konferenca Male antante, ki bi naj na predlog dr. Beneša izvedla zblizanje Male antante s Sovjetsko zvezo. Benešev zamisel je podpiral romunski zunanji minister Titulescu. Ko je prišel dan razpravljanja o tem predlogu, je iz Begun s svojega počitniškega domovanja dopoldne nenadoma prišel dr. Korošec in kmalu za tem je završalo med inozemskimi časniki: Dr. Anton Korošec je Benešev načrt torpediral... Izvojeval je znago svojemu stališču, da je treba Srednjo Evropo ohraniti varno pred vplivi sovjetov in komunizma. Svoje delo v gibanju za Panevropo je dr. Korošec gotovo začel z zavestjo, da se mora Evropa zediniti in zavarovati pred poplavo komunizma z vzhoda, temu prepričanju je potem odločno sledil v vsem vrednotenju evropske in svetovne politike.

Slovenčev svetovni rekord v smuških skokih V Oberstdorfu je Jože Šlibar, študent iz Ljubljane, poletel 141 metrov

Na »Tednu mednarodnih smuških poletov« na skakalnici v Oberstdorfu v Zpadni Nemčiji je 25-letni Slovenec Jože Šlibar minuli petek poletel 141 metrov in s tem postavil nov svetovni rekord v smuških poletih. Za 2 metra je prekosil prejšnjega, ki ga je leta 1951 na isti skakalnici postavil sedaj že pokojni finski smučar Tauno Luirio s 139 metri.

Šlibar je rekordno daljavo dosegel pri svojem drugem skoku, ko se je pri krasnem sončnem vremenu ob pol 2. uri popoldne spustil po strmim naletu in došel na odskočni most z brzino 103 km na uro. Odgnal se je v dovršenem slogu ter zaplaval v daljavo. Letel je dalje, dalje, preko dosedanje rekordne znamke. Lepo je pristal in trdno stoječ na smučih zdrčal po doskočišču v iztočišče. »Slo je vse povsem kot ponavadi in nisem imel občutka, da bi se zgodilo kaj posebnega,« je z nasmehom dejal skromni in simpatični študent, ki ga je šele orkan navdušil iz množice 20.000 gledalcev iz cele Evrope poučil, da je postavil — nov svetovni rekord. Prvi Slovenec,

ki se mu je to posrečilo. In prvi človek, ki je s smučmi poletel preko 140 metrov.

Nato se je iz zvočnikov razleglo — v slovenščini »Što enainštirideset metrov«. Prireditelji so z objavo rezultatov v Šlibarjevem maternem jeziku hoteli izkazati čast novemu svetovnemu rekordu in njegovemu narodu. Nato je sledila objava v nemščini in drugih jezikih.

Štiri dni so se spuščali mojstri v smuških poletih po naletišču skakalnice in jadrali po zraku globoko doli z močno naprej stegnjenim telesom, da so na ta način bolj prilagodili držo telesa aerodinamičnim zahtevam. Ze takoj prvi dan

(Dalje na 4. str.)

FRAN ERJAVEC:

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

V političnem ustroju tedanje Evrope je pa treba razločevati dva činitelja, ki ju francoski zgodovinarji zazivajo »francoski imperij« in »veliki imperij«. S prvim označujejo Francijo z zgoraj navedenimi anektiranimi deželami, a z drugim označujejo prvega, dopolnjenege še z raznimi neposrednimi vazalnimi državami, v katerih je posadil Napoleon na prestole razne svoje sorodnike in najzaslužnejše sodelavce, ali pa proglasil nad njimi svoj protektorat (n. pr. Švice). Ta »veliki imperij« je pa tvoril končno nekako osnovo velikega »celinskega sistema«, ki se je bil izoblikoval po tilsitskem sporazumu (1807) in v katerega je spadala poleg »velikega imperija« še vrsta drugih držav, ki so sicer ohranile svojo samostojnost, a so se smatrale za zaveznike ali vsaj prijatelje »francoskega imperija«. Ta »celinski sistem« pa ni predstavljal nikoli kake trdne stalnosti, kot »veliki imperij«, ker so se mu razne države v raznih časih prostovoljno ali prisiljene priključevale in zopet izstopale iz njega (n. pr. Švedska, Španija, Prusija i. dr.). Avstrija je bila n. pr. še l. 1808 bolj ali manj vključena v ta celinski sistem, nato ga je pa zapustila in se spustila celo v vojno s Francijo, a po schönbrunskem miru se mu je priključila vnovi. Za neposredno nalogo tega celinskega sistema je smatral Napoleon vodenje vojne proti Angliji, a svoj globlji izvor je imel v njegovih sanjah o ustvaritvi velike politične in duhovne enotnosti vsega zapadnega sveta pod njegovim gospodvom.

To svoje gospodstvo je širil Napoleon v treh naravnih pravicah. Časovno je tvorilo prvenstvo združevanje in oblikovanje italijanskih pokrajin s podaljškom v Iliriji in na Jonskih otokih. Na tem prostoru je ustvaril 4 velike politične enote: francosko Italijo, Italijansko kraljestvo, Neapeljsko kraljestvo in Ilirske province, ki

bi tvorile oporišče za zlom angleškega gospodstva na Sredozemlju in za nadaljnje prodiranje na Vzhod; Ilirske province še posebej pa naj bi držale v šahu tudi Avstrijo in tvorile izhodišče za morebitni pohod v ostalo Podonavje, hkrati pa je bil končno ravno iz Ilirije možen še pohod po suhem proti Solunu in Carigradu. Nič manj važna ni bila zanj tudi Porenska konfederacija, ki je varovala najbolj izpostavljene francoske meje, držala v šahu Prusijo in Avstrijo od severa in nudila izhodišče za pohod proti Rusiji. Končno je hotel za vsako ceno spraviti pod svojo oblast še Pirenejski polotok, ki bi mu služil za oporišče za borbo z Anglijo na Sredozemlju ter na Atlantiku in od koder naj bi si v daljših perspektivah podvrnil še obsežne španske in portugalske kolonije.

Politična uvidevnost mu je narekovala, da teh dežel ni kratko in malo vključil v svoj francoski imperij, temveč jim je pustil še nadalje neko navidezno samostojnost in je ustvaril iz njih nekaj venec vazalnih držav, ki naj bi varovale Francijo, na kar so mislili že za časa revolucije žirondisti (gl. II. poglavje). Na njih prestole je posajal razne svoje sorodnike ali so mu jih pa upravljali generalni guvernerji (n. pr. Ilirijo).

Tako je tvoril ta »veliki imperij« nekako federacijo, s katero pa je ves čas imel velike težave, ker se je bila pokazala večina njegovih sorodnikov za nesposobne, ljubosumne drug na drugega, lahkomišelnice in celo uporne. Res je pa, da so imeli tudi ti vazali jako težko stališče, kajti vsak izmed njih je vendarle mislil na to, da bi si bil za trajno utrdil svoj položaj in si v ta namen pridobil naklonjenost prebivalstva, dočim je zahteval Napoleon od njih, da so ubogljivo izvrševali le njegovo voljo (vtikal se je celo v najmanjše njihove malenkosti), da »vladajo« svoje dežele izključno le v smislu francoskih interesov in da mu dobavljajo predvsem denar ter vojake za njegova vojevanja. Navzlic tem neprestanim trenjem pa se je ta sistem vazalnih držav v okviru »velikega imperija« vendarle vzdrževal brez hujskih pretresov.

Manj trden je seveda bil Napoleonov »celinski sistem«, vendar pa je bil ravno z njegovi dve glavni članici, Prusijo in Avstrijo, vsak učinkovit odpor nemoogoč. Izmed držav tega sistema je znala obdržati edinole Rusija, čeprav ponovno potolčena, nekako samostojnost in se je car Aleksander I. poskušal razgovarjati z Napoleonom vedno kot enak z enakim, se oziral vedno predvsem na svoje lastne interese in si dal vsako uslugo dobro nagraditi. Ravno ta stalna carjeva izsiljevanja potem tudi niso bila zadnji vzrok za Napoleonov pohod v Rusijo, ker se je bil dobro zavedal, da svojih končnih političnih ciljev, to je zedinjenja Evrope pod svojim vodstvom, ne bo dosegel, dokler ne prišli k pokorščini še Rusije.

Vzporedno s temi političnimi prizadevanji pa so šla tudi čisto upravna. Vedel je, da bo mogel svoje politične uspehe zavarovati le s tem, da povsod pomeče s preživelimi privilegiji dotedanjih vodilnih slojev in z zastarelo okorno upravo ter jo nadomesti z discipliniranim uradničtvom, ki bi smotno uvajalo enotne ustanove in znalo naglo mobilizirati vse vire podložnih mu dežel, obenem pa povezati tudi interese teh dežel s Francijo. Temu cilju naj bi služili predvsem državljanska enakost, verska svoboda, ukinitve fevdalnih odnošajev in desetine, odprava cehov, modernizacija uprave, šolstva in sodstva po francoskih vzorcih, uvedba civilnega zakona, ukinitve večine redov in skoro vseh bratovščin, ustanavljanje framažonskih lož, uvajanje obvezne vojaške službe, pritegnitev domačega prebivalstva v upravne in druge službe itd. ter uvedba ustav, ki naj bi dajale predstaviteljem pozameznih dežel pravico pri zakonodaji in odrejanju davkov, a vse to naj bi dopolnila še visoka francoska kultura in njen svobodoumni duh. Bistvo vsega tega je vseboval Napoleonov civilni zakonik, zaradi česar je cesar tudi hotel, da ga uvede čimprej in povsod ter ustvari ravno z njim nekako enotno evropsko civilizacijo, ki bi potem utrdila tudi evropsko politično enotnost.

(Dalje prihodnjič)

CELOVEC

(Preizkus požrtvovalnosti za domovino)

Pri nas na Koroškem je minuli teden zbudilo hudo kri 15 reakcijskih lovskih letal, ki jih je ob izdatku 50 milij. šil. za našo zvezno vojaščino nabavil na švedskem podjetni obrambni minister Graf, a jih sedaj nima kam spraviti, ker vojaško letališče pri Linzu bo šele enkrat v prihodnjem letu gotovo. Sedaj pa minister ne ve kaj storiti z jeklenimi tiči, ki tako hitro lete, da so koj po vzletu že v nevarnosti, da prekoračijo avstrijsko mejo. Zato je v svojem koroškem domoljubju menil, da bodo ti za obrambo domovine namenjeni ptiči še najbolj primerno nameščeni v Annabichlu, kjer imamo moderno letališče in Celovčani itak veljajo za vse vneti, kar naj služi obrambi domovine, ki je tu pri nas po mnenju nekaterih itak najbolj ogrožena. Toda minister se je motil!

Reakcijski lovci bi namreč delali neznošen ropot, tako da bi dramili s sna ne le Celovčane, ampak bi utegnili celo odgnati z jezera letoviščarje, ki bi hrupa reakcijskih letal visoko v zraku naj ne prenesli, mirno pa prenašajo ropot neštetihi music-boxes tik pred nosom. Začele so deževati resolucije razjarjenih državljanov obeh strank na župana in druge veljake. Očitno je, da se volja Celovčanov za brambo domovine neha tam, kjer se začne njihova komodnost in zaslužek.

RADIŠE

(Lep zaključek gospodinskega tečaja)

Minulo nedeljo je bil s pestro akademijo zaključen 4-tedenski gospodinski tečaj, ki ga je vodila učiteljica č. sestra Cirila iz St. Ruperta. Je to že 7 gospodinski tečaj odkar je leta 1934 naša draga Milka Hartman prišla na Radiše in začela ta za bodoče gospodinje tako potrební pouk. In vsakokrat je bil tečaj zaključen z razstavo in slavnostno akademijo.

Le prehitro so tudi letošnjim tečajnicam minili štiri tedni, ko so se vsak dan pridno sukale okrog štedilnika ter si v urah pouka pridobivale raznovrstnega potrebne znanja za življenje. Vladovalo je med njimi pravo družinsko razmerje in čas jim je mineval ob delu, petju in razvednilu.

Da so se veliko koristnega naučile je pokazala bogata kuharska razstava. Kaj kmalu so bile vse dobrote razprodane, kar je znamenje, da so bile razstavljene reči ne le lepe za oko, ampak tudi okusne.

Na popoldanski prireditvi so nastopile gojenke iz St. Ruperta ter nam nudile pester in prijeten pevski program. Višek prireditve pa je tvorila igra »Izgubljena Marta«. Na prireditvi je spregovoril g. prof. dr. Valentin Inzko, čigar podžigajoče besede je številno poslušalstvo nagradilo z navdušenim odobravanjem. Nastopili so

Pri nas na Koroškem

tudi domači pevci, z vrsto ubrano zapetih pesmi.

Zahvaljujemo se vsem sodelujočim, prav posebno pa požrtvovalni učiteljici č. s. Cirili, domačim dekletom in šentrupeškim gojenkam, pa tudi vsem tistim, ki so žrtvovali celo nočni počitek za vaje ter za delo, da so pripravili oder z novimi zastori.

ŠT. LIPŠ

(Smrt zavednega Slovenca)

Dolg žalni sprevod z g. Nageletom na čelu in požarno brambo se je pomikal dne 12. februarja iz hiše žalosti v Podlogu pod Zagorjama, ko smo spremili rajnega Prunarjevega očeta Filipa Vesenška na faro pokopališče v St. Lipš. Ker je bil rajni stalen naročnik slovenskih listov: Kronike, Vere in doma ter Nedelje, se spodobí, da se ga ob njegovi smrti spomni tudi naš list. Rajni Lipej je bil zaveden Slovenec, kremenitega značaja, a tudi poštenih Nemcev ni sovražil; dobro je obvladal tudi nemški jezik v besedi in pisavi. Zelo veliko je čital, težko bi našel kje kako knjigo, ki bi je on že večkrat ne prebral. Mohorjeve knjige je vedel takorekoč na pamet, saj je prebral vse, kar jih je Družba izdala. Najraje je prebral zgodovinske romane ter cerkveno in občno zgodovino, zato je bil mož širokega obzorja. Le malokdo je vedel, koliko učenosti tiči v tem človeku. Po poklicu je bil krojač in kot dober mojster znan daleč izven svojega kraja. Tudi svoja dva sinova je izučil krojaštva. Eden je sedaj krojaški mojster v Železni Kapli, edina hčerka je pa v sanatoriju v Celovcu, kjer se bo izučila za bolniško sestro. Rajni je bil dolga leta naglušen, na starost pa je skoraj popolnoma oglušil, le svojo ženo je še razumel. Par let sem so mu začele otekati noge, lotila se ga je vodenica, zadnje mesece je veliko trpel, zadnjo nedeljo, dne 19. februarja ga je pa, dobro pripravljenega, rešila smrt vsega trpljenja. Cerkevni pevci so mu zapeli pri odhodu od doma in ob odprtem grobu pretresljive žalostinke. Pokoj njegovi duši, ženi, sinom in hčerki pa naše iskreno sožalje!

(Še Šimunovi materi v slovo)

V zvezi z našim poročilom v prejšnji številki o smrti Šimunove matere, Neže Brežjak, na Plaznici smo prejeli še en dopis, ki ga radevolje objavljamo.

Vsem številnim pogrebem, ki smo raj-

nico spremili na njeni zadnji poti, bo ostal v globokem spominu govor, s katerim so se ob odprtem grobu od rajnice poslovili č. g. dekan Snienc iz Šmihela.

Rajna je bila dolgo prikovana na bolniško posteljo, saj je bolela že od zadnje vojne, v kateri je morala veliko pretrpeti. Ker je bila Šimunova hiša narodno zavedna, je bila zato cilj nacističnih šikan. Moža so ji odveli Gestapovci v Mauthausen. Morala je zapustiti dom in šele po vojni se je sredi maja leta 1945 zopet združila srečno s sinovi na domu. Toda ob snidenju so se tudi razjokali od žalosti, ker se oče ni več vrnil. Umrili so ga šele 50 let starega v Mauthausenu.

Rajna Šimunova mati naj počiva v miru, svojcem pa iskreno sožalje.

DJEKSE

(Mati Ladinica umrla)

Še v svoji bolezni se je zanimala za »Naš tednik - Kroniko«, zato je prav, da se je list sedaj spomni, ko je umrla.

»Še petdeset let nimaš, pa si Abrahama videl?« so rekli Judje Jezusu. Zato sedaj pravijo, če je kdo dopolnil 50 let, da se je z Abrahamom srečal. Rajna Ladinikova mati je tudi dopolnila 50 let; 53 jih je dopolnila, ko je umrla. Lani je morala iti v bolnico. Podvreči se je morala težki operaciji. S skrbjo nas je napolnilo, ko smo slišali, da so ji izrezali ves želodec. Kako bo živila brez želodca? In to je bil začetek njenega križnega pota. Hud in dolg je bil ta njen križev pot, trajal je približno eno leto.

Zdravniki so hoteli ustaviti raka, a ni se jim posrečilo. Še drugič je morala rajna iti v bolnico. Vrnila se je neozdravljena. Dolge tedne in mesece ni mogla skoro nič jesti. Poleg gladi je trpela tudi velike bolečine. Nazadnje jo je smrt rešila trpljenja.

Kristjani so vedno zmal ceniti trpljenje. V postnem času smo, ko se posebno premišljujemo Jezusovo trpljenje, skrivnost trpljenja. »Trpeti ali umreti,« je rekla sv. Terezija. In o bl. Lidvini smo slišali v cerkvi, da je bila bolna 38 let. Toda dokopala se je do take vdanosti v voljo božjo in do takega razumevanja trpljenja, da je rekla: »Če bi si mogla z eno zdravomarijo izprositi zdravje, ne hotela bi je moliti.«

Skoro nepregledna množica ljudi je spremljala rajno Ladinikovo mater na zadnjem potu. Bilo je na prvo postno nedeljo. In koliko se je molilo v dolgem sprevodu! Od Ladinika do Dješk je eno uro daleč?

Rajna Ladinica se je odlikovala po veliki ljubeznivosti in gostoljubnosti. In zdaj je morala še toliko trpeti! Koliko dobrih del si je nabrala! Ni prišla pred Sodnika praznih rok. In zdaj bo uživala plačilo celo večnost! Kakor smo jo prej pomilovali, bi jo zdaj skoro zavidali. Blagor ji. Res:

Blagor ji, ki se spočije,
v črni zemlji v Bogu spi,
lepše sonce zdaj njej sijje,
lepša zarja rumeni! —

Naj se spočije od svojega hudega trpljenja! Žalujemo naše sožalje!

V ponedeljek po prvi postni nedelji pa smo pokopali pđ. starega Prošta iz Hudega kraja. Dopolnil je 84 let. Tudi njemu naj sveti večna luč!

PLIBERK

(Srečanje in slovo)

Sedemnajsto leto že teče, ko hočem obuditi spomin na nesrečnega sotrpina v gestapovskih zaponih.

Tisto leto 1944 so tudi mene potisnili v veliko, prenapolnjeno celico pri gestapo v Celovcu. Tam so mi najprej povedali, da jih je že itak veliko preveč notri, namreč na en kvadratni meter po en človek, druge potrebščine pa še povrh. Ko sem si oprezno iskal prostor za ležišče in pri tem le prekoračil sobo, zagledam v kotu na tleh ležečega znanca iz našega kraja. Ležal je na svojem jopiču, v delavnih prtenih hlačah in lajbiču. Ko sem ga vprašal, kaj on tam dela in čigav je že hitro, mi je povedal, da je Ižepov Nac iz Podkrajja.

Spomnil sem se ga, da je vozil les in da ima samo eno roko. Slučajno sem zvedel, da so njega dolžili, da je on vodil parti-

Naše prireditve

GLOBASNICA

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici vabi na viteško igro

»VISLAVINA ODPOVED«,

ki bo v nedeljo, dne 5. marca, ob pol 8. uri zvečer pri Šoštarju v Globasnici.

Prisrčno vabljeni!

ŠT. PRIMOŽ PRI ŠT. VIDU V PODJUNI

Radi velikega uspeha, ki so ga doživeli pri prvi uprizoritvi pred 16. dnevi, bo prosvetno društvo »Danica« iz Št. Vida v Podjuni v nedeljo, dne 5. marca, ob 3. uri popoldne pri Voglu v Št. Primožu ponovilo igro

MATERINSKO SRCE.

Igra je resne vsebine in res vredna, da si jo vsak ogleda.

Vse od blizu in daleč prisrčno vabijo igralci.

URADNE URE

Pisarna Narodnega sveta koroških Slovencev, Krščanske kulturne zveze ter Kmečke gospodarske zveze je odprta vsak dan razen sobote od osmih do pol ene. Uradne ure predsednika Narodnega sveta so vsak četrtek od 10. do 12. ure.

Poverjenikom Mohorjevih knjig

Cenjene poverjenike, ki so jim ostale Družinske pratike 1961, nujno prosimo, da jih vrnejo. Radi bi postregli tistim, ki si jo še želijo. V naprej: najlepša hvala. — Uprava knjig.

IZ NAŠEGA DNEVNIKA:

Naši obrazi

Katarina Tomažej iz Kmetijsko gospodinske šole v St. Jakobu v Rožu piše:

32 nas je v razredu. Vsak je svojski. Niti dva si nista enaka. Tej je poln mladostne sreče. Iz oči žari življenje. Rdeče lice ga izdaja. Usta govore ljubezen.

Druga resna, tiha, modra. Ozek in podolgovat ji je obraz. Oči globoke. Visoko čelo kaže darovitost. Besed je redkih in ne praznih.

Tretji sije iz pogleda žalost. Brez staršev je sirota. Veselje pije iz naše radosti.

Četrti bereš iz oči vihravost. Ves razred bi rada objela, a obstanka nima. Ko metuljček hiti od cveta do cveta.

Peta topo mirna. Za okolico se dosti ne mení. Uživa svoje delo in življenje.

Šesta vsa osorna. Moti jo vihravost sosed, Miru želi pri delu in učenju.

Zvedava sedma, osma radovedna, deveta glasna in veljavna, deseta urna in napredna, enajsta vdana in pokorna, dvanaajsta po robu se postavlja, trinajsta spretna, iznajdljiva, štirinajsta prijazna, ljubezniva, petnajsta privlačnost sama.

To vodi nagajivost, oni postrežljivost je načelo.

Več jih žene ukaželjnost. Drugih se drži udobnost.

Še zlikovec bi našel par.

Moja prijateljica je vesela. Povsod ima red. Rada pomaga drugim in se dobro uči. Drago ji je ročno delo. Z njim izpolni prosti čas.

Vzgojiteljice uboga. Pa moli rada. Saj le predobro ve, da je vsakdo potreben božje pomoči.

Ve tudi, kako se mora mladenka obnašati med ljudmi, zlasti med fanti. Starost spoštuje in ji je na uslugo.

In moj obraz! Gledam ga v zrcalu. Potete daje mu življenje. Bog daj, da vedno bila bi značaj.

zane, ko so hoteli napasti Brnikovo hišo v Podkrajju, kjer so bili takrat novi naseljenci. Vedel sem pa tudi, da je bila stvar čisto drugačna in da je bil Nac nedolžen. Seveda mi je tudi povedal, kdo ga je ova-dil.

Pri gestapo v Celovcu sva bila samo kakšen teden dni skupaj in jaz sem ga zmeraj tolažil, da se bo njegova stvar že razjasnila in da pojde kmalu domov. Vsak dan so ga zasliševali in pri tem vsakokrat strašno pretepali. Še danes vidim njegov hrbet, ki ga je večkrat pokazal.

Toda to mučenje ni trajalo dolgo, kmalu so odrinili v Dachau in od nekoga, ki se je po vojni vrnil iz onega pekla, sem zvedel, da je bil Ižep živ sežgan...

Vprašujem se, koliko imamo pri nas Ižepov, toda kje so sodišča, da bi sodila naše rablje in ovaduhe!

Pa počivaj v miru nesrečni Ižep!

Slovenčev svetovni rekord v smuških skokih

(Nadaljevanje s 3. strani)

se je pokazalo, da je sedanji rekord omenjenega Finca s 139 m v resni nevarnosti. Kar trije skakalci so namreč dosegli 136 m in sicer: Leodolter (Avstrija), Maatela (Finska) in Happle (Nemčija).

O Šlibarju velja omeniti, da je bil njegov dosednji največji uspeh, ki ga je dosegel 1. 1958 v Kulmu, s poletom 113 m, dočim je pri lanskih poletih v Planici prišel »samo« na 109 m. Letošnji njegov uspeh v Oberstdorfu je že zato izrednega pomena, ker ga je dosegel s poškodovano nogo, radi katere je po doseženem svetovnem rekordu moral nehati s skoki.

Tretji dan se je posebno odlikoval Otto Leodolter (Avstrija), ki je dosegel daljavo 138 m, torej samo 1 m manj od rekorda, ki ga je deset let branil leta 1954 umrli Finec Tauno Luuro. Leodolter je poleg tega najlepše skakal in za svoje najboljše skoke kar se sloga tiče, prejel tudi najvišje ocene. Na drugo mesto se je umestil dosednji olimpijski prvak Helmut Recknagel (Vzh. Nemčija). Več kot 25.000 gledalcev je ta dan gledalo polet komaj 19-letnega Nemca Happleja, ki je potegnil na 145 m; bajna daljava, vendar mu sodniški zbor skoka ni priznal, ker je pri doskoku na tla klečnil s koleno, se usedel na smuč in se v izteku takorekoč sankal. Pri tem velja omeniti, da mora biti doskok — da se skok prizna — neoporečen, to se pravi izveden stojé (ne sme oplaziti z rokami po tleh, se uvesti na smuč i. sl.)

Zadnji dan se je zbralo 50.000 gledalcev, ki so prisostvovali poletom 30 tekmovalcev

iz 8 narodov. Šlibarjevega rekorda ni nihče ogrožal.

Ob velikih uspehih letošnjih smuških poletov velja omeniti naslednje: Samo tri skakalnice imamo trenutno na svetu, ki dopuščajo take skoke, odnosno polete: Planica (Jugoslavija), Kulm (Avstrija) in Oberstdorf (Nemčija). Prvo je zgradil pokojni ing. Bloudek 1. 1934 v Planici; na tej skakalnici je bil postavljen prvi svetovni rekord nad 100 m. Ostali dve mamutski skakalnici — kakor tudi nazivamo te vrste naprave — sta bili zgrajeni šele po drugi svetovni vojni.

Da imamo danes mamutske skakalnice in novo panogo v smuškem športu — smuške polete — je zasluga velikih slovenskih športnikov in prvoboriteljev za omenjene polete: pokoj. ing. Bloudka kot graditelja in Josu Gorca kot organizatorja. Še dobro se spominjamo velikih borb, ki sta jih imela omenjena pionirja z mednarodnim športnim svetom pri uveljavljanju svojih načrtov vse do druge svetovne vojne. Šele po tej vojni, ko sta bili zgrajeni še skakalnici v Oberstdorfu in Kulmu, je končno popustila Mednarodna smučarska zveza (FIS) in prevzela tudi smuške polete v svoj program.

Tako je mali slovenski narod odločilno vplival na nastanek in razvoj največje športne panoge. Slovenec ing. Bloudek in Gorec sta z gradnjo skakalnice v Planici uveljavila smuške polete v Sloveniji in svetu, mladi slovenski športnik Šlibar pa je sedaj postavil svetovni rekord.

Ivo Kermavner

ZA FANTE:

Po ravni poti do cilja

V življenju slavnega francoskega kemika Ludovika Pasteurja, ki je živel pred sto leti in kateremu se mora svet zahvaliti za mnoge zdravniške iznajdbe (zdravilo zoper steklino), beremo, da si je že kot mlad študent postavil za življenjsko vodilo: po ravni poti do cilja. Po tem pravilu se je tudi ravnal vse življenje. Ko je študiral v Parizu, so ga zaskrbljeni starši večkrat svarili pred zapeljivo neravnostjo tega razkošnega velemešta. Sin pa jim je odgovorjal: »Pariz ni nič nevarnejše mesto kakor vsak drug kraj, če se človek zanima samo za to, kar je njegov cilj.« Živel je tako skromno, da je še denar prihranil in ga staršem pošiljal. Oče mu je ves ganjen pisal v Pariz: »Malo staršev je tako srečnih, da bi mogli tako pisati. Zadovoljen sem s teboj.«

Le tako se je Pasteur dvigal od uspeha do uspeha. Ko mu je bilo 26 let, je bil že profesor, z 41. letom pa je postal član Akademije znanosti; v 69. letu starosti pa je dosegel najvišjo čast učenjaka kot član Francoske akademije in tako eden izmed 31 »nesmrtnikov«.

Ta vzgled more biti svetlo vodilo mnogim mladim, zlasti pa onim, ki gredo iskat svojo srečo v tujino. Ravno v tem času je važno, da se zaveda: treba je dobro delati zaradi dobrega in ne samo zato, ker ga vidijo starši, predstojniki ali nadrejeni. Kdor samo iz obzira ali zaradi nadzorstva dela dobro, ta bo kmalu odpovedal, če bo prepuščen sebi.

Delati moramo dobro zaradi dolžnosti in cilja, ki nam je postavljen. Tak cilj je videl mladi Pasteur: hotel je postati učenjak v svoji stroki in se je dobro zavedal, da tega visokega cilja ne more nikdar doseči, če se bo veseljačil, postopal in živel lahkomiselno življenje.

En cilj mora imeti sleherni človek: postati pošten. Pošten je pa tisti, ki dela dobro neglede na to, kaj in kako delajo drugi. Saj moramo delati dobro iz lastnega nagiba in ne zaradi pohvale, časti ali strahu. Kdor dela samo iz strahu, ta ne dela dobro zaradi dobrega; tak ni pošten, ker je v srcu pripravljen to delo tudi opustiti. Včasih mora človek vztrajati v dobrem tudi, ko ga drugi za to celo smešijo.

Mislimo, da bi vsi ljudje delali dobro samo zato, ker se bojijo višjih. Taki ljudje so podobni živalim v kletki, ki tako dolgo nikomur ne škodujejo, dokler so v kletki.

Ne smemo se čuditi grškemu filozofu Diogenu, ki je pri belem dnevu hodil s prižgano svetilko po mestu, kakor da nekaj išče. Ko so ga pa meščani vprašali, kaj išče, jim je rekel: »Iščem človeka!« Ljudje pa so mu odgovorili: »Saj jih je ves trg poln.« Pa jim zopet odvrne: »To niso ljudje, ampak živina, ker jih ženejo in vodijo pri delu njihovi živalski nagoni.«

Doraščajoča mladina hoče zabave

Predpustni čas je za nami. Kar vrstili so se plesni eden za drugim po mestnih in podeželskih dvoranih. Vabila so napolnila oglasne deske in s kričnimi besedami vabila k udeležbi. Velika skušnjava in velika bližnja priložnost...

Marsikatero doraščajočo dekle je že mesece sanjalo, da bo imela priliko iti na ples. Saj je že toliko prosjčala okrog matere, da ji pomaga »omečiti trdosrčnega očeta«. Vsako priliko izrablji, da se izuri v plesni umetnosti; tudi obleko si je že pripravila po plesni modi in podobno...

Tudi fantje, ki so svojo puberteto pravkar prestali, se pripravljajo na svoje prve plesne pohode... Njih miselnost doživlja velike preokrete in njih fantovstvo dobiva prve značilnosti...

Ob teh pojavih, ki so povzročala mnogo skrbi staršem in vzgojiteljem, doraščajoči mladini sami pa mnogo dušnih pretresov, je prav, da nekoliko spregovorimo o problemu plesa v odnosu do mladine.

Sanje dvanajstletnih

Že otroci v šoli govorijo večkrat o plesu in se veselo, da se ga bodo smeli kmalu udeležiti. Po 10. letu pa že slišite o njih, da so bili na kakšni plesni prireditvi ob priliki svatbe ali žegnjanja. Prav živahno komentirajo svoja opazovanja in dognanja o plesu. Ko pa po 14. letu odidejo na delo, mnogi ob prostih dneh in ob večji prostosti že zaidejo na ples. To je zlasti opaziti pri dekletih.

Ta leta so v človekovem življenju najvažnejša: pripravljati se mora na naloge, ki

Zakaj ne beri vsega?

Zelo bi bilo zgrešeno, če bi rekli takole: »Ničesar ne bom več bral, ker je danes toliko slabega v knjigah in revijah!« Čeprav ni vedno lahko razločiti, kje se skriva strup, in spoznati, katere knjige naj odklanjam, je vendar treba ostati knjigi zvest. Saj smo že pred časom zapisali, da je knjiga velik vir za našo duhovno rast in oblikovanje. Zato ne v strahopetnosti kratkoma odklanjati vsega, marveč se v previdnosti in podučenosti oklepaj dobrega in plemenitega čtiva.

In zakaj? Že zadnjič smo omenili nekaj nagibov, ki nas naj vodijo pri izbiri dobre knjige. Dodajmo danes še nekaj dokazov, da je resen in dosleden katoličan dolžan odklanjati slab tisk.

Saj hočemo ostati zvesti veri očetov. To je vendar dediščina, ki nam je dragocena kot življenje samo. Toda ta vera ne sme biti samo dediščina, marveč naše iskreno prepričanje in vodilo vsakdanjega ravnanja. »Nisem katoličan, ker sta bila moj oče in ded dobra kristjana, marveč, ker sem prepričan, da je to edino pravi življenjski nazor!« tako mislimo in govorimo! Naše prepričanje je torej oprto na umske razloge in na nagibe naše volje.

Slabo čtivo more škodovati naši vernosti tako na strani uma kot na strani volje. Izpodkopati ji more temelje; ob dvomih se naš duh vznemiri, ob smešenju pa se zbega.

Nihče ni vseveden

Človek, ki ni sam dobro izobražen v vseh vednostih — saj še profesorji ne vedo vsega — ne more zavrniti vseh ugovorov, ki jih koplčijo slabe knjige in revije proti umskim razlogom vere. Tako je pred kratkim komunistična »Volkswille« prinesla daljši članek o smrti in o življenju po smrti. Nekki brezbožni profesor navaja v tem članku razne »znanstvene« dokaze o delovanju možgan in njih razkrajanju, kar povzroča smrt. Nadalje hoče prav tako »znanstveno« dokazati, da po smrti ni mogoče nikako življenje duše, katere — po njegovem — sploh ni.

Med tisoči čitateljev tega brezbožnega lista je mnogo katoličanov, ki se še imajo za verne. Toda koliko je med temi tisoči takih, ki bi znali sami zavrniti laž tega članka, katerega je napisal brezbožni univerzitetni profesor? Nujno je torej, da je ob branju takega lista v veliki nevarnosti ka-

ga v življenju čakajo, se izobraževati, se učiti v poklicu, ki ga bo v življenju izvrševal. Duhovno je v tem času najbolj dojemljiv za vtise, ki morejo za vse življenje imeti odločilno vlogo; tedaj si utruje svoj značaj in se usposablja za resno delo.

Fant si mora pridobiti zavest odgovornosti, da bo s svojim delom postal častivreden član družbe. Izvežbati se mora zato v svojem poklicu in si ustvariti položaj, ki mu bo zagotavljal solidno bodočnost. Dekle, ki hoče postati skrbna gospodinja, dobra žena, predvsem pa mati, bo ves čas svoje mladosti uporabila za pripravo za svoj bodoči poklic. Vadila se bo v gospodinjskih spretnostih, v šivanju, v ročnih delih in se udeležila tečajev za izpopolnitev v gospodinjstvu.

Ob tem pa nastane vprašanje, ali ples to prizadevanje mladih ljudi podpira ali pa ga ruši? Odgovor na to važno vprašanje si bo resna mladina mogla sama dati.

Ples dela mlade ljudi plitve in neresne. V tem zapravljanju mladostnih moči in sanjarjenju izgubljajo veselje do resnejšega dela. Želijo si le veselje in zabavo. Vse, kar zasluži, sproti zapravijo. Ni jim mar več nobena izobrazba. V roko vzamejo le še kakšno prazno ilustrirano časopisje, da pregledajo slike. Priti do motornega vozila in se brez potrebe prevažati, to je višek njihovih želja. Na plesu se je začel prvi člen verige, ki jih vodi v nesrečo. Na njem so prvič prišli navzkriž s svojo vestjo; tam se je začelo prazno, ničemurno, lahkomiselno in brezciljno življenje.

toličanova vernost. Ker ugovora in trditev ne zna razrešiti (saj mu manjka zadostne izobrazbe) se mu zdi, da imajo trditve prav in tako je njegova vernost omajana.

Pa tudi še tako izobraženega in trdnega katoličana more slaba knjiga zbegati in mu škodovati. Eden največjih učenjakov preteklega stoletja filozof Balmes je pisal svojemu prijatelju: »Vi veste, da je vera globoko vsajena v mojem srcu. Pa vendar ne morem prebrati niti ene prepovedane knjige, ne da bi začutil, kako mi je potrebno Sveto pismo, da se zopet pomirim.« Kdor zato trdi, da njemu nobeno branje ne more škodovati, ta vara sam sebe ali pa sam sebe ne pozna.

Vsi smo slabotni

Še večja nevarnost pa preti od slabega tiska človekovi volji. Že po naravi je ona nagnjena k slabosti in hrepeni po užitkih. Teh ji slaba knjiga more dovolj nuditi, ko v privlačnih in dražjih podobah slika razvrtnost življenja in sproščeno uživanje. Da je to kot slana za pomladno cvetje, mora sleherni priznati. Priznani mladinski pisatelj F. W. Foerster pravi: »Mnogo ljudi niti ne slutijo, kako je domišljija, ki se stalno bavi z opolzkimi predstavami, razpoložena za vsak navedeni poraz. Zaradi tega bi morali biti na velik del leposlovja abstinentje kakor pri alkoholu.«

Branje umazane knjige umaže človekovo duševnost. Vtisne ji podobe, ki povzročajo mnogo težkih bojev. Kdor hoče torej svojo voljo ohraniti sproščeno in plemenito, ta se mora varovati umazane knjige.

Izogibaj se strupene hrane

Žival, ki se pase, se izogne strupeni travi. Po samem nagonu dela tako. Človek pa se mora ravnati po pameti. Ta pa nam pravi, da je slabo čtivo strup za naše zdravo, pošteno in verno življenje; zato se ga moramo izogibati in ga odklanjati. Tako nam narekuje zdrava pamet, če jo imamo.

O knjigah, ki so svetovno znane in so v veliko škodo katoliškim čitateljem, so imenovane na seznamu prepovedanih knjig ali so »na indeksu«. Toda poleg teh je še nešteto, ki morda niso prav nič škodljive in povzročajo mnogo zla. Zlasti je treba šteti med tako nevarno čtivo razne revije in časopise, ki tedensko ali mesečno prihajajo v naše hiše. V takih revijah je mnogo strupenega, ki počasi zastruplja krščansko mišljenje in krščansko moralno, predvsem med kmečkim delavskim ljudstvom.

Znano je, da je pred nekaj leti bila ustanovljena posebna katoliška filmska komisija, ki redno presoja nove filme in daje o njih javne ocene, ki so dostopne vsem vernikom. Pokazalo se je, da je ta komisija storila zelo veliko in potrebno delo in je premnoge pravočasno opozorila pred nevarnostjo slabega filma.

Katoliška komisija za tisk

Nekaj podobnega so pred kratkim ustanovili na Dunaju po naročilu avstrijskih škofov. Za časopisje in revije, ki dnevno, tedensko ali mesečno izidejo, še nismo imeli nikakih zanesljivih poročil o njih vrednosti. Zato so škofje na svoji skupni konferenci sklenili, da je treba ustanoviti podobno katoliško komisijo za časopisje, revije in ilustracije, katerih je tudi pri nas veliko število. Poleg tega pa prihaja tudi iz inozemstva (Nemčija, Švica itd.) mnogo ilustracij, katerih vrednost je zelo dvomljiva. Saj je zlasti z ilustracijami podobno kot s filmom: da lovi naročnike s senzacijami v kričeh in dražljivi podobi.

Tudi za našo mladino je taka časopisna ocena zelo potrebna in bo mogla v veliki meri prav usmerjati naše ravnanje pri naročanju oziroma čitanju revij in ilustracij, katere nam nudi avstrijski knjižni trg.

Iz tega razloga bomo tudi mi skušali naše čitatele informirati o dognanjih te katoliške komisije, da si bodo mogli ustvariti jasno podobo o današnjem časopisju in si izoblikovati tudi v tem vprašanju svojo katoliško vest.

Iz filmskega sveta

»VESNA«

Na južnem Koroškem že par tednov predvajajo v podeželskih kino-dvoranah slovenski film: »Vesna«. Filmsko podjetje Triglav v Ljubljani je posrečeno pripravilo ta umetniški film, ki obravnava zanimivo dogodivščino študentskega življenja.

Dejanje se odigrava v Ljubljani. Tri študente, med seboj tako različne, muči skrb zaradi maturitetnih izpitov, a vendar najdejo še čas za svoja osebna zanimanja, kot so letalstvo, muzika i. dr. Da stroga, a dobra mama v skrbih rohani, se razume.

Svojevrsten je zaplet zgodbe: študentje si belijo lase zaradi matematike; kako zvedeti, kaj bo za maturitetno nalogo... eden od njih naj se zaljubi (žreb naj ga določi) — v profesorjevo hčer... Izžrebani mora pod okno, nato pa v park. Zgodi se, da se njegovo srce zaljubi zares...

Zgodbo prepletajo šaljivi prizori iz vsakdanjega življenja. Tako je film izrazita komedija, ki spravlja gledalce v dobro voljo. Razumljivo, da ga na našem podeželju ljudje radi gledajo in z zadovoljstvom ugotavljajo lep napredek slovenske filmske proizvodnje. Dobro vpliva film tudi radi tega, ker je podan pod zgolj dramatsko-umetniškimi vidiki brez kakih političnih primesi. Film je režiral František Čap. Osrednjo vlogo, profesorjevo hčer Vesno, je lepo podala gđ. Metka Gabrijelčičeva.

Film je primeren za zrelejšo mladino. — Izdelali so že tudi drugi del filma pod imenom »Ne čakaj na maj,« ki ga je kritika ugodno ocenila.

Film v Sloveniji

Kulturno delo je bilo v predvojnem času v Sloveniji zelo razgibano in je katoliška prosveta oblikovala skoro vsakega mladega človeka tudi v najoddaljenejših vaseh. Saj ni bilo fare brez katoliškega prosvetnega društva in knjižnice in še celo vrsto drugih kulturno-gospodarskih organizacij.

Drugače pa je bilo v Sloveniji s filmom, ki je tudi važen pripomoček kulture. V tem času je bil film še v povojih. Poleg zasebnih kinodvoran, ki so bile le v mestih in še morda v kakem večjem trgu, je le par prosvetnih društev imelo svojo kinodvorano in redne kino-predstave. V splošno takrat film ni užival pri nas velikega zaupanja, čemur je bilo krivo dejstvo, da je prevladoval v letih po prvi svetovni vojni predvsem slab francoski film.

Danes je filmska umetnost v vseh razvitih kulturnih deželah zavzela zelo odločujoče mesto. Kakor pri nas je tudi v Sloveniji prodrli do vsakega človeka; saj ni večje vasi brez kino-dvorane.

Ker se je torej filmski konsum tako razširil, je seveda tudi možnost proizvodnje domačih filmov veliko večja. Pa tudi želja gledalcev sili domačo filmsko produkcijo, da se čimbolj pomnoži in izpopolni. To moremo opaziti po vseh državah in prav tako tudi v Jugoslaviji oziroma v Sloveniji. Ker pa je v Jugoslaviji troje narodnosti, od katerih skuša vsaka svojo lastno kulturo ohranjati in razširjati v samobitnosti, se stavi s tem temo prizadevanju mnogo ovir in zaprek, ki ovirajo hitrejši razvoj.

Že v predvojni Sloveniji je bilo nekaj poskusov s filmskim podjetjem, ki je že pokazal nekaj vidnih in razveseljivih uspehov. Toda pravega zamaha ni imel, ker takrat še niso bile dane dovolj ugodne prilike za lastno filmsko produkcijo. To začeto delo pa so po vojni takoj nadaljevali in danes morejo v majhni Sloveniji biti ponosni na svoje uspehe v filmski umetnosti. Saj so jim te uspehe priznali že mednarodni krogi na filmskih festivalih v inozemstvu, kjer so odnesli že prav visoka odlikovanja.

Z letošnjim letom so začeli v Sloveniji z izdelavo povprečno 6 do 8 filmov na leto. Cena vsakega filma je približno 70 milijonov dinarjev (ca 3 milj. šilingov). Vendar zaslužijo precejšen del te vsote z uslugami, katere izkazujejo tujim filmskim podjetjem, ki se rada poslužujejo lepih pokrajin Slovenije in običajev, katere potem uporabijo za svoje filme.

Slovenija ima trenutno kar štiri filmska podjetja: Triglav-film, Viba-film, Zavod za šolski in poučni film in Film-servis. V slovenski filmski industriji je najpomembnejša osebnost inž. Branko Tuma, generalni direktor Triglav-filma.

Zaščita rastlin s kemičnimi sredstvi

Ali je zatiranje rastlinskih škodljivcev v kmetijstvu neobhodno potrebno? Ali je mogoče izpolniti zahtevo po biološkem načinu zatiranja teh škodljivcev?

Brez dvoma je mogoče veliko rastlinskih škodljivcev in bolezni trenutno zatirati samo s pomočjo kemičnih preparatov. Ako bi ne imeli na razpolago kemičnih sredstev za zatiranje koleradarja (krompirjevega hrošča), bi morali letno odpisati precejšen del krompirjeve letine, v številkah izraženo letno za kakih 100 milijonov šilinkov. Isto velja za plesen, ki jo povzroča neka gliva. Ta bolezen krompirja je še pred 100 leti izžvala v Evropi lakoto in jo je moč zatreti le s kemičnimi zaščitnimi sredstvi.

Seveda je treba razčistiti tudi še vprašanje, če v zvezi s praktično uporabo kemičnih rastlinskih zaščitnih sredstev lahko pridejo v človekovo telo zdravju škodljive količine teh preparatov. Za to obstojata teoretično dve možnosti: prva pri ravnanju s sredstvom samim. Ta nevarnost se da izključiti, če se ravnamo po navodilih o uporabi preparata. Druga možnost pa je v sprejemanju zdravju škodljivih količin preparata s hrano vred, v kateri so preostale gotove količine zaščitnega sredstva. Vprašanje preostankov preparatov v rastlini, ki je bila z njimi negovana, zaposluje dejansko mnoge znanstvenike v vseh državah in tudi pri nas v Avstriji posvečamo temu vprašanju veliko pažnjo.

Še pred 15 leti smo zatirali rastlinske škodljivce z omejenim številom preparatov, pri katerih so igrali veliko vlogo močni strupi, kot n. pr. arzenik in nikotin.

Dandanes uporabljamo pri tem mnoga sredstva, ki jih človek in živali veliko lažje prenašajo, kot svoj čas arzen in nikotin. Pomisliti moramo tudi, da so moderna kemična sredstva učinkovita že v zelo malenkostnih količinah. Akutna strupenost prej uporabljanega arzenikovega preparata je petdesetkrat večja kot DDT-praška, ki ga uporabljamo sedaj in sedemkrat močnejša kot preparata E 605.

Že 0,35 litra škropila bivšega apnenega arseniata vsebuje srednje smrtonosno dozo za 70 kg težkega človeka; od E 605 pa vsebuje šele 2,5 litra uporabne raztopine količino istega učinka; od DDT škropil je šele 18 litrov in od Lindan proizvodov šele 38 litrov škropila tako učinkovitih.

Samo ta primer že zadostno priča, da moderna zaščitna sredstva mnogo manj ogrožajo človekovo zdravje, kot so ga ogrožala

sredstva, ki smo jih uporabljali pred dvajsetimi leti.

Uporabo kemičnih sredstev določa zakon

Slednjič pa kemičnih sredstev za pokončavanje škodljivcev nikakor ne smemo uporabljati kot se komu zdi. Zakon o zaščiti rastlin določa, da smejo v prodajo le preparati, ki so prestali uradno preiskavo in so zavoljo tega uradno registrirani. Z dovoljenjem za prodajo katerega koli zaščitnega preparata so povezani vedno tudi gotovi pogoji, ki jih stavlja zdravstvena oblast v interesu varovanja zdravja. Obdobja med zadnjim škropljenjem in spravilom škropljenih rastlin so odmerjena tako, da ta čas tudi v izredno neugodnih razmerah, n. pr. zaradi močne suše, ki zadržuje ostanke preparatov na rastlinah, zadošča, da tudi ti preostanki ne morejo več škodovati. Največkrat pa to niti ni potrebno, kajti zatiranje škodljivcev se prične navadno že dolgo pred žetvijo, v mnogih slučajih že pri mladi rastlini, ko ta sploh še nima plodov.

Kako izpolniti davčno izjavo?

Finančni uradi razpošiljajo sedaj davčne izjave in morda ste jo že dobili. Vzemite jo in preberite tale članek.

V rubriki »Kinderermässigung« so točni podatki potrebni zavoljo tega, ker gre tu za določanje davčne skupine III. V to skupino spadajo vse osebe, ki imajo pravico do zmanjšanja davka zavoljo otrok ali jo na podlagi tozadevne prošnje dobijo.

Davkoplačevalec ima pravico do zmanjšanja davka zavoljo otrok, če so ti mladoletni in so najmanj štiri mesece v letu, za katero velja davčna izjava, v njegovem

gospodinjstvu, ali pa davkoplačevalec nosi pretežno stroške njihove vzgoje in oskrbe vsaj štiri mesece.

Na prošnjo so lahko deležni zmanjšanja davka zaradi otrok tudi davkoplačevalci, ki imajo že polnoletne otroke, do 25 let starosti, ki v davčnem letu živijo pretežno na stroških davkoplačevalca in se učijo katerega poklica. Davkoplačevalec mora nositi tozadevne stroške vsaj štiri mesece v letu.

Po zakonskih določilih veljajo kot otroci:

1. lastni otroci in njih potomci;
2. pastorki in adoptirani otroci,
3. druge mladoletne osebe, ki stalno živijo v gospodinjstvu davkoplačevalca in ta skrbi za njih obstoj in vzgojo.

Izveti pa so takozvani otroci na hrani, n. pr. otrok kmetijske delavke, ki dela na kmetiji in ima otroka na hrani tu.

V za to predvidenih rubrikah je treba vnesti ime, rojstne podatke, sorodstveno razmerje, bivališče in zaposlitev. Če je mladoletni otrok zaposlen, to se pravi, če je v rednem delovnem razmerju kot vajenec, je treba vnesti v rubriko ime in naslov delodajalca in vsoto, ki jo otrok zasluži. Če zaradi mladoletnih otrok zaprosite za znižanje davka, ker jih hranite, je treba predložiti overovljene izdatke, ki jih s tem imate. Predvsem bo šlo tu za nezakonske in izvenzakonske otroke, za katere mora davkoplačevalec plačevati alimente. Lahko pa so to tudi vnuki, ki sicer ne živijo skupaj z davkoplačevalcem pod eno streho, vendar pa mora ta za nje plačevati vzdrževalnino.

Na odrezku B davčne izjave je treba navesti vse osebe, ki spadajo k domačemu gospodinjstvu, torej gospodar sam, njegova žena, neoženjeni polnoletni otroci, zeti, tače in njihovi otroci, tete, strici itd. Otroci, ki to leto še ne bodo postali stari 14 let, naj tu ne bodo navedeni, ker še ne veljajo kot delovno moč.

Stalne tuje delovne moči je treba tu navesti le po številu.

Pravilno izpolniti davčno izjavo, kot vidite, ni enostavno.

pred zajtrkom ali med njim dosledno dva tedna, kar odlično vpliva na prebavo, posebno spomladi.

Korenov sok z jajcem

1/4 kg korenja, 1/2 limone, 1 rumenjak, nekaj smetane in sladkor.

Oprano, očiščeno korenje in limono zremo na koščke in damo v mešalnik. Nato primešamo soku rumenjak ter po okusu še smetane in sladkorja.

Malinovo mleko

Na vsako osebo vzamemo 1 žlico malinoveca (sirupa), 1/4 litra mleka, 1 žlico smetane, 1 žličko naribane čokolade.

Najprej razžvrkljamo v mešalniku mleko in malinovec in zlijemo v kozarec. Nato stepemo v mešalniku smetano in jo denemo na pijačo ter potresemo z naribano čokolado.

Jogurt s sadjem

1 pest poljubnega jagodičastega sadja (ribeza, malin, borovnic, jagod itd.), 2 do 3 dkg jogurta, sladkorja po okusu, nekaj kapljic limoninega soka.

Vse naštete sestavine dobro razžvrkljamo v mešalniku, nalijemo v kozarec in ohladimo. Preden pijačo serviramo, jo ponovno premešamo.

Šoferski kotiček

Vsako pretiravanje je nevarno in škodljivo

Preveč dobrega ne dá dobro! Tudi pretirano čiščenje avtomobila s čistilnimi sredstvi je lahko škodljivo laku. Razumljivo je, da je od časa do časa treba lak poživiti, ker mora biti odporen proti vsakovrstnim vplivom vremena. Vsake štiri ali vsaj vsakih šest mesecev je res potrebno po pranju avtomobila lak konzervirati s kakim primernim sredstvom. Dvakrat na leto pa bo skoraj dovolj. Lak je treba osvežiti in ga konzervirati tedaj, ko opazimo, da ne odbija več dežnih kapljic. Vedeti pa tudi moramo, da čistilna sredstva in sredstva za konzerviranje laka razkrajajo vrhnjo, tako zvano odmrlo plast laka, ki se več ne svetilka, in dajejo pod to ležeči plasti nov lesk. Veselje in želja po bleščečem se avtomobilu pa nas ne smeta zavesti tako daleč, da bi prepogosto uporabljali taka čistila, kajti plast laka je zelo tenka.

Če vozimo dolge proge, kar je včasih tudi potrebno, postanemo po nekaj urah vožnje utrujeni in zaspani. Kako nevarna je vožnja v takem stanju, nam zgovorno pričajo statistike o nesrečah. Če se hočemo izogniti prezgodnji utrujenosti in zaspanosti, je pametno takoj v začetku vožnje ogreti vozilo, potem pa postopoma ohlajati notranjost. Torej je treba najprej dovajati topli zrak, potem pa postopoma sveži, hladni zrak. Kdor postane med vožnjo utrujen ali zaspan, naj ustavi vozilo in napravi kratek sprehod okoli voza. Utrujenost je namreč znak pomanjkanja kisika. Bodite pa oprezní pri uživanju tablet, ki imajo baje lastnost poživiti utrujeno telo. Saj drži, da nekaj časa res delujejo poživljajoče, toda ko njih učinek popusti, je utrujenost še večja. Komur pa se že zeha, naj ustavi in malce zadremle. Ko bo dovolj spočit, bo vozil bolje in varneje.

V svojo beležnico pa zapišite danes še tale stavek: Po toči zvoniti je prepozno! Vozimo zato vselej s pametjo in mislimo na posledice lahkomišelnosti. Posebno na cesti se lahkomišelnost početje hudo maščuje.

Neumno je odlašati s tankanjem bencina vse dotlej, dokler je še kakšna kaplja bencina v bencinskem tanku. Slej ko prej boste le morali kupiti bencin, ker brez tega ne bo šlo; najslabše pa je to, da vam lahko usledine na dnu bencinskega tanka zamašijo dovodne cevke. Najbolj pametno je imeti vedno vsaj tri četrtine tanka polnega. Toda človek je pozabljivo bitje in zato se vključ temu še kdaj lahko pripeti, da vam bo pošlo gorivo. Kaj v tem slučaju lahko storite? Če se vas bo kdo usmilil in vam ponudil bencin iz svojega tanka, pa ne boste imeli niti vi niti on pri roki potrebne cevke, da bi bencin lahko prelili iz enega v drugi tank, snemite pokrovec na kolesih. Te temeljito očistite, odvijte nato cevko za dovajanje bencina v uplinjač in s pomočjo šarterja napolnite pokrovec. Iz časopisnega papirja si zvijete livček in pretočite bencin v svoj tank. Ni pa treba pri tem izgubiti humorja, kajti: čemu enostavno, če pa gre tudi komplicirano!

Pozor pri nakupu mešane krme

Poleg umetnih krmil je krepka krma učinkovito sredstvo za povečanje proizvodnje in kakovosti v živinoreji. Teh močnih krmil pa ne moremo pokladati živini neposredno, ampak jih mora prej industrija predelati in jih zavoljo popolnosti njihove krmne vrednosti pomešati z drugimi hranilnimi snovmi in dodatki. V prodajo pridejo taka krepka krmila potem kot takozvana mešana krma, ki nosi najbolj fantastična imena. Še prav posebno priporočajo ta sredstva rejcem prašičev. Brez dvoma lahko ta mešana krma prihrani kmetu mešanje krme ter mu pomaga, da v praksi ne dela pregrobih napak pri krmljenju. Toda žal so ta krmila predraga, ker njihova krmna vrednost ni v nobenem razmerju s ceno, ki jo zanje zahtevajo. Kmetje morajo biti predvsem oprezní pri nabavljanju beljakovinskih koncentratov. Noben beljakovinski koncentrat ne stane več kakor njegov najdražji sestavni del, ki je naveden na listu, in mora biti po zakonu pri vsaki vreči.

Zanimivo in poučno

Pred kratkim se je vršil na živinozdravniški univerzi na Dunaju nadaljevalni tečaj o roji, vzdrževanju in obolenjih prašičev. Znani predavatelji dunajske živinozdravniške univerze so razpravljali o preceh vprašanih krmljenja in zdravljenja bolezni prašičev ter o reorganizatoričnih ter kliničnih vprašanih avstrijske službe za zdravje prašičev, kot jo poznajo že na švedskem v praksi. Ponovno je bilo poudarjeno, naj bi taka zdravstvena služba bila pod živinozdravniškim nadzorstvom.

Prof. dr. Münchberg, predstojnik fakultete za higijeno mleka in mesa ter za nauk o krmilih, je govoril o možnostih preventivnih ukrepov proti boleznim, ki bi jih bilo mogoče izvesti s primerno prehrano. Prof. dr. Münchberg je izjavil, da je skrb za zdravje živine predpogoj donosne živinoreje. Proizvodnjo maksimalno možne količine mesa, mleka itd. je možno doseči samo s krmo, ki vsebuje vse potrebne vitamine in hranilne snovi, živalske beljakovine, rudninske snovi, sledne elemente in antibiotike v potrebnih količinah in pravem medsebojnem razmerju.

V zadnjih letih se je grozljivo pričelo širiti takozvano obolenje Rhinitis atrophicans (snofljanje), kakor tudi infekcijsko obolenje Bronho-Pneumonie, ki ga po domače imenujemo svinjska ali prašičja gripa.

Mešalnik ali mixer

Z mešalnikom si pri pripravljanju hrane zelo veliko pomagamo. Našteli bomo le nekaj primerov. V sodobni kuhinji se zelo uveljavljajo razne sadne zelenjavne in mešane pijače. Poskusite naše recepte, pa se boste prepričali, da so res okusni in po svoji sestavi visokovredni. Z mešalnikom zmeljemo lahko tudi zelenjavo ali sadje v kašice, ki so priljubljena jed malih otrok. S tako kašasto hrano pa lahko zelo raznovrstno pripravljamo bolniško hrano, in to ne samo krepčilnih pijač in kašic, temveč zmeljemo lahko še normalno kuhano hrano, če je bolnik ne more uživati v kosih.

Mešalnik nam služi kot pomočnik pri pripravljanju hrane. V njem stepamo sneg, smetano, naredimo surovo maslo tudi iz domače smetane, namesto nas seseklja zelenjavo, čebulo itd., zmelje nam žitno kavo, orehe, mandeljne, nariba sir itd. Vedeti pa je treba, da mešalnik obdeluje, drobi, sekla itd. živila brez vode in z dodatkom vode. Tako n. pr. meljemo žitno kavo na suho, prav tako sir ali kruh za drobtine.

Sadju ali zelenjavi, ki nima sama dovolj lastnih tekočin, dolijemo nekaj vode, medtem ko mešamo na primer paradižnike, jagodičje brez dodatka tekočin. Ravnamo se po receptih, veliko pa nas nauči skušnja.

Mešalnik se čisti sam. Nalijemo v posodo mrzle ali tople vode in ga za nekaj sekund zapremo.

Naslednji recepti so namenjeni predvsem pripravi surovih sadnih in zelenjavnih sokov oziroma pijač v mešalniku ali mixerju. Te pijače postrezimo zlasti spomladi, ko telo tako potrebuje vitaminov. Ne pripravljamo jih pregrodo, kar je posebno važno zaradi vitaminov, ki so občutljivi za zrak, na primer vitamin C. Dobra gospodinja bo po svojih možnostih in z nekoliko truda lahko pripravila prav različne pijače, ki so zdravju zelo koristne, posebno otrokom, starim ljudem in bolnikom. V mnogih naprednih deželah jih pijejo namesto juhe. Dobro bi bilo, da bi uvedli to koristno navado tudi pri nas.

Zelenjavna pijača iz

enake količine zelene, korenja in jabolka.

V tej mešanici so vsi vitamini, rudninske snovi in fermenti. Trije kozarci te okusne pijače na dan so zdravju zelo priporočljivi.

Rabarbarin sok z medom

Mladi in sveži rabarbarini peclji, med.

V kozarec rabarbarinega soka zamešamo jedilno žlico medu. Priporoča se uživanje

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Karl Rojšek:

Krompir stražil, fižol pa kradel

(Nadaljevanje)

»Pa bi ne mogli takole kakšen dan iti kam v taberh, da bi si prislužili nekaj najpotrebnejšega živeža,« sem vprašal.

»O ljubi Bog, prav rada. Toda kako? Dekle hodi v drugi razred, fantka sta pa še oba majhna: eden ima dve, drugi pet let, in potrebna sta varuha. Nikdar v življenju nisem mislila, da bom morala berati ali celo krasti. Toda sila kola lomi, zase ne bi šla, raje umrem! Toda ali naj otrokom, ki so ustvarjeni po božji podobi, zavijem vrat?«

V srcu sem ji pritrjeval in nehote se je moja roka stegnila po fižolu, da sem ga trgal in avtomatično deval v njeno košaro. Ko je videla, da sem premagan, je še sama nadaljevala započeto delo.

»Imate vrečo?« sem jo vprašal. »Ne, samo tole košaro,« je rekla. »No, v to košaro ne boste mogli dosti spraviti. Imam tamle nekaj krompirja, in če obljubite, da mi prinesete vrečo nazaj, vam jo posodim.«

Ženska me je gledala, kar v glavo ji ni šlo, solza je kanila na mojo roko, ko sem ji vsul pest fižola v košaro.

»Če si tako dober, pa ti prinesem jutri zvečer poleg vreče, tudi eno srajco, po postavi in vratu, mislim, da ti bo kar prav.«

Odšel sem po vrečo, žena pa je medtem pridno obirala fižol. Potem sva nabasala krompirja dobre pol vreče. Polna ne sme biti. Saj bo itak reva utrujena, preden pride v eno uro in pol oddaljene Loke. Oprtal sem ji vrečo na hrbet, dal košaro v roko in rekel: »Srečno mati, jutri se vidiva!«

Če bi ne bil tisto noč tako polomljen, bi gotovo šel z njo pol pota in pomagal nositi. Tako sem pa ves boleč gledal revo, ki se je opotekala pod težo božjega daru, ki je bil pravzaprav ukraden. Tudi jaz nimam pravice dajati ljudske pridelke nekemu, ki ni pri nas nikdar prijel ne za vile ne za grablje in tudi ne za motiko in srp. Vseh teh grehov je kriva ta prekleta vojna. Toda ali je greh, lačne nasititi? sem premišljeval sam pri sebi: In če bi jaz ne bil na straži, bi brez dvoma šlo več krompirja z njive kot pa v moji prisotnosti. Neža je sicer dobra duša, marsikateremu je že napolnila košaro ali cekar, seveda vreče ne, kot sem storil jaz. Zato sem sklenil o tem daru molčati.

Stopil sem z njive na skedenj in se vlegel v dišečo seno, da si olajšam boleče ude. Zarana, kot po navadi, sem vstal,

opravič živino in stopil v hišo. Neža je imela opravka v kuhinji, stara mati je bila z otroki v hišici (pri nas pravijo veliki sobi hiša, mali pa hišica). Stopil sem in se pogledal v ogledalu, ki je viselo poleg zidne omarice med dvema oknom. Moj mladi obraz ni bil nič podoben včerajšnjemu. Levo lice z očesom vred je bilo nabrekli in se nikakor ni skladalo z desnimi, kar sem med bojem ležal na desni strani, kamor ni segla trda knapovska pest. Da je moje lice tako neenako, je kriv ta falot, ki se ni potrudil, da bi me obrnil, saj je vendar imel čas in možnosti dovolj. Obvezal sem si levo stran z žepnim robcem, ki pa ni mogel pokriti niti polovice lica. Delal sem se, kot bi me zobje boleli.

Zunaj so se zaslišali Franckini koraki. Pravkar je prišla; vtem pa je že tudi Neža prinesla okusno zabeljene žgance z debelimi ocvirki. Da, Neža je bila dobra kuharica, vsaj meni se je zdelo, da ne zna nihče skuhati tako okusnih žgancev. Kar tresli so se, najbrž pred mano, ker sem bil v normalnih razmerah dober pokončevalec takih jedi. Toda danes se mi je zdelo, da vsak ocvirok na tresočih se žgancih izživa in vpije: »Ali me boš danes tudi pohrustal s tisto vmem kot ponavadi?«

»Kaj pa ti je?« je vprašala Francka. Šele takrat se je Neža obrnila in se začudila. »Zob me boli,« sem ji rekel. Neža ni bila samo dobra kuharica in gospodinja, temveč tudi usmiljena samaritanka. »Pokaži, kateri?« Zinil sem, kar sem mogel, da mi je videla podpluto čeljust. »Čakaj, da ti dam drugo ruto, kaj boš s tem?« fecenetenom! in potegnila mi je robec z glave.

»Ja kakšen pa si?« Saj podplutba pri očesu mi od zoba! Nadaljevala je ostro: »Ste se pa že zopet pretepali! Klenski otroci, komaj jim začenja poganjati pod nosom prvi mah, se pa že lovite pod okni za babnicami. Ko bi bila ljaz punca, bi vam že pokazala. Samo enkrat bi prišel pa nič več. Daj sem goflo, da ti jo zavežem, da ne dobiš »asla« (prisada). Francka, ti pa skoči dol h koritu po nekaj lapuha, da mu ga navežem.«

Neža je bila tudi dobra pridigarica. Ker nisem nič zinil, jo je še bolj podžgalo, ko mi je navezovala lapuh na glavo. Res je, da smo pobalini marsikaj počeli med tistim časom, ko so bili starejši fantje pri vojaki, in so bile pridige te ali one odrasle osebe na mestu. Toda na Nežine besede sem vztrajno molčal. Kdor molči, devetim odgovori, sem si mislil. Odrival sem

dobre ocvirke Francki in žulil z bolečo čeljustjo žgance. Ko sem spoznal, da mi prizadeva okusna jed bolečine, sem odložil žlico, še preden je Neža prinesla vroče mleko, s katerim je polila zabeljene žgance. To je omečilo nekoliko bolj trdo Nežo, da je prinesla krono in mi svetovala, naj grem k zdravniku. Saj, če ne moreš jesti, tudi delati ne moreš. Jaz sem pa vedel, da se bom zlizal tudi brez doktorja, zato sem brž po molitvi snel koso s čepurjem (oselnik) in šel za hlev nakosit nekaj prelasta (sveže trave) za živino, potem sem se lotil drugih poslov, ki jih je v jeseni itak toliko, da ne veš, kje bi začel. Treba je, da nadomestim z vztrajnim delom vse to, kar sem snoči in kar bom še danes razdal. Moja dolžnost je bila, da se oprimem dela, ne pa zdravnika.

Opoldne pri kosilu je šlo še slabo, zvečer pri kaši pa že malo bolje. Po večerji sem ubral sinočnjo pot na njivo. Trgal sem fižol za uboge knapovske sirote, ki imajo zdrava usta in bi radi jedli, pa nimajo. Ob določenih uri je prišla knapovka z vrečo in belo, na prsih poškrabano srajco.

F. S. FINŽGAR:

Kaj poreko oče?

Ko so se zbrali prvi dan novega semestra dijaki v šoli, je Francelj strmel. Sam je prinesel s seboj žalost in resnih naklepov dobro vrsto, součenci pa so bili prešerno veseli in razposajeni. Da so odličnjaki z magoslavnim nasmehom gledali po razredu in se hrupno pogovarjali, temu se Francelj ni čudil. Da so pa zadnje klopi, koder je »bila toča« brez usmiljenja, kar norele, tega ni razumel. Zakaj kljub karnevalu in pomarančam, ki jih je naložil, kljub Jakobovemu tolažilu, se v Franceljnovo srce ni naselilo veselje. Ni bila še izgovorjena zadnja veljavna beseda, ki je bila Franceljni dotlej edino pravilo dejanja in nehanja: očetove besede še ni slišal. Od doma je sicer prejel kratko in resno pismo, da oče pridejo čimprej v Ljubljano in da se tedaj domenijo, kaj bi z njim. Drugega nič.

Prav ta hlad, ki je dihal iz pisma, je bil za ponesrečenega študenta strup. Od očeta, pa tako pismo! Na zadnji strani, dvakrat je pogledal, nič pristavka od matere. Še to povrhu! Torej molk, taka žalost in jeza, da utihne vsaka svarilna beseda in se srce v bridkosti zapre in joče samo vase grenke solze in govori samo sebi žalostne besede.

Francelj se je natanko domislil takega

»Ne veš, fant, kako so se otroci danes basali s krompirjem in fižolom, da se mi je srce smejalo. Naj ti ljubi Bog poplača tvojo dobroto. Kar si mi dal, ne smatram za ukradenost,« se je zahvaljevala.

Naružil sem ji nekaj koruze, naj jo posuši in zmelje na kavnem mlinčku, da bo za močnik. Je sicer bolj pust, ker so otrobi zraven, toda v času lakote je kar dober za večerjo. Še na kraj njive sem stopil, kjer je na obronku rastel bob in ga natrgal za nekaj obrokov. »To je tečna jed,« sem dejal. »Stari ljudje so ga nekoč mnogo sadili. Današnji svet pa ne ve, da zdrži solata do praga, močnik čez prag, žganci do hriba, fižol žez hrib, bob pa čez hribe in doline. Na mizo ga dajte opoldne, ne zvečer, ker je pretežek. Res ima bolj trdo lupino, ampak če je dobro zabeljen, je pa naravnost dober.«

Porinil sem ji kakšne pol kile slanine iz kašče številka dve, da ga bo lahko zabelila. »Hraniti pa boba ne smete dolgo, ker ga radi molji napadajo. Tako, gospa, dal Bog, da bi vam teknilo. Greha mislim, se vam ni bati, saj ste ga izbrisali s tole srajco in ga naložili meni.« (Konec na 8. str.)

molka, kakor ga je doživel doma. Razčlajen je bil glavni družine tako bridko, da je spregovoril v navalu jeze, in beseda, ki je prišla na dan, je bila kletev. In ko je bila izgovorjena iz ust, ki je niso poznala, je udarila po družini kakor božji bič. Materi so utrle solze, sivi ded se je poslovil od peči in brez besede odšel k sosedom, otroka, Francelj in Janezek, sta se stisnila v temen kot in prisluškovala v trepetu. Oče pa je pomaknil pokrivalo globoko na oči in obmolnil. Nad družino, kjer je postavila tron tiha ljubezen, se je nagnila grenka teža očetovega molka. In ko so sedli k večerji, se je vrnila skleda s komaj dotaknjeno jedjo nazaj v kuhinjo. Tudi v jed je bila vmešana grenkost očetovega molka. Rožni venec, ki je po večerji pridružen kipel pod leseni strop kot pravna daritev, je ublažil očetovo razčlajenje, iz srca se je rodilo odpuščanje in, ko je oče iz kanglice pokropil hišo in izpregovoril: »Da božja pomoč ostane vedno pri nas«, so se razjokala vsa srca od veselja.

Take družine sin je bil Francelj in tega molka strah ga je prevzel ob hladnem pismu, zato je nemel sredi veselega vrveža soščolcev.

Mokrotnega lica je stopil razrednik Valentin v sobo. Vrata je zaloputnil, da so zašklepetale šipe v oknih, kateder zaprl, da je počilo kakor strel.

»Ni bila žetev tako bogata, da dvigate po nepotrebnem toliko prahu. Nismo dejali velnice iz rok. Poslednje bo gorje od prvega! Kdor noče, mu ni pomoči — nolenti non fit iniuria.«

Tako je izpregovoril prvi hip novega semestra profesor Valentin in njegovo oko je vnovič poiskalo zadnje klopi, kjer so sedele zdesetkovane vrste učencev. Nato je vzel v roko knjigo, premiril s cvrkajočimi koraki sobo gor in dol, zroč zamišljeno v tla, potresajoč po malem z glavo, kakor bi odganjal strupene misli, potem pa takoj začel pronomina personalia — o sebnih zaimek.

Francelj je poslušal, kakor je bil dobra sklenil. Trikrat ga je včipnil zahrbtni sosed repetent Vihar, pa je potrpečljivo to krivico, da bi mu ne ušla profesorjeva beseda. Zdelo se mu je celo, da je razrednik nekajkrat z milejšimi očmi pogledal nanj, posebno ker je dvakrat to uro dvignil roko, kar je bilo v zadnjih klopih dogodek, ki je bil skoraj v spotiko trdovratno nazadnjaškemu oddelku.

Vendar pa Franceljnovega srca ni pomiril pogled, celo pohvala profesorja Mihaela zadnjo uro ga ni ogrela. Nad njim in njegovo usodo je viselo mračno vprašanje: Kaj poreko oče? Dokler ne bo izgovorjena ta edina veljavna sodba za sina, tako dolgo ni prostorčka v srcu, kjer bi se zasmejalo veselje.

Ko je šel po stopnicah v stanovanje, je zaslišal s hodnika očetov glas. Kakor nekdašnji Izraelci pod Sinajem ob gromu zapovedi, tako je okamenel Francelj sredi stopnic in se stisnil k steni. Prisluhnil je.

(Dalje prihodnjic)

(Konec na 8. strani)

Visoška kronika

31.

Dr. Ivan Tavčar

Prišel sem v Škofjo Loko. Vse je letelo skupaj, ko je pri vodnih vratih v mesto prijahal v zarjavelem oklepu cesarski ali švedski kirasir, kakršnih niso videli mnogokrat. Ustavil sem se v najboljši gostilni, ki je bila že takrat v posesti Wohlgenmuetov. Dali so mi hlev za konja in tudi posebno čumnato, v katero sem se naselil s svojim zakladom. Pričetkoma sem zahajal po pivnicah ter pripovedoval loškim meščanom različne pripovedi iz vojaške službe, katere so bile največkrat zlagane. Da bi ne vzbujal sumov, sem plačeval počasi svoje račune pri Wohlgenmuetu; po gostilnah sem prodajal svoje laži ter sem rad pil, če so drugi plačevali. Tako sem bil kmalu dober znanec celemu mestu. Splošno se je mislilo, da nimam nič, in mestni sodnik se je že bal, da padem občini v breme. Za denar so bili tedaj hudi časi; zato je bil moj zaklad precej varen, ker ga nihče ni pričakoval pri meni!

Tudi tedanji loški škof Vid Adam je živel v vednem pomankanju. Grajski glavar, grajski žitničar in še celo škofov lovski mojster — vse, kar je služilo pri graščini, je vohalo od Loke do Vipave, kje bi se dobil človek, ki bi hotel gospodu kaj posoditi. Ravno v tistih dneh se je po cellem mestu govorilo, da išče Vid Adam dvatisoč nemških goldinarjev in da bi zanje zastavil dve lepi kmetiji na Visokem. Tedaj mi je zasijalo sonce! Ponudil sem gospodu glavarju ta dva tisočaka. Ko ju škof po preteku dveh let ni mogel plačati, mi

je obe kmetiji prodal. Dodal sem še petsto domačih goldinarjev, da je bila s tem odkupljena desetina, in ostala je še neznatna tlaka, katero sem opravljal z vinskimi tovari. Postal sem torej posestnik na Visokem, v očeh ljudstva pa eden prvih mož v Poljanski dolini. Samsvoj biti je največja sreča! To srečo sem si želel že takrat, ko sem jezdiril v vojski, bodisi pod Galasom, bodisi pod Torstensonom!

Oženil sem se. Volk Wulffing na Suhi je imel mladega dekleta. To deklico sem dobil in še nekaj dote z njo. Bila je tvoja mati Barbara. Starejši brat je še sedaj gospodar na Suhi, mlajši, Jeremija, pa se je nakupil v Davčah, kar ti je itak znano.

Dopadlo je Bogu ali pa morda hudiču: gospodarstvo se mi je čedno razvijalo, polnili so se hlevi in množili so se posli!

Nekega dne je prišel k hiši raztrgan človek, in poznalo se mu je, da se je klatil po svetu. Bil je moj kamerad Lukež. Ostal je pri meni; pa tudi ni popraševal, ali sme ostati. Nikdar ni vprašal, kaj je z vojno blagajno, kako se je delila in kje je njegov delež? Tudi ni popraševal, koliko bo služil na leto. Bil mi je priden in pošten hlapec. Legál sem mu, da ga je za njegovo delež opeharil Jošt Schwarzkobler. Verjel mi je, ali se pa vsaj delal, kakor bi mi veroval. Bil mi je vdan, kakor je svoje mu gospodarju vdano ščenč, ki mu liže roko. Blagor mu, lahko je umrl potem!

Ko se mi je imetje množilo, ko sem moral vsak dan gledati Lukežev ponižni obraz in ko sem se pri tem vsak dan zavedal, da Lukež ve, da sva s Schwarzkoblerjem skupaj odhajala od Dachaua, me je pričelo skrbeti, ali ni morda kaj popraševal po Schwarzkoblerju, ali ni morda pozvedoval v njegovi vasi ter zvedel, da je bil umor-

Pri nas na Koroškem

DOBRLA VES (Farne novice)

Ne samo po drugih farah, tudi pri nas je bil »pust masten okrog uste«.

V nedeljo, 5. februarja, je gostovala farna mladina z veseloigro »Ženin iz Amerike« pri Pušniku v Grabalji vesi. To igro je farna mladina že lansko leto prikazala in jo letos z ravno istim navdušenjem in izvrstnim igranjem ponovila. »Zelo ste nas razveselili! Pridite šele«, so klicali v Grabalji vesi vsi navdušeni igralcem v slovo.

Na pustno nedeljo pa nas je vse v Dobrli vesi presenetila farna mladina z dvema novima igranoma »Mutasti muzikant« in »Lazizdravnik«. Igralci so se svojevrstno lepo vživeli v svoje vloge in tudi vsak svojo izborni podali. Smeha je bilo dovolj v nabito polni farni dvorani. Režijo vseh iger je imel naš g. kaplan Jože Adamič. Vse priznanje in poklon, g. kaplan! — Zvečer pa je obhajala farna mladina prav veselo svoj pust v farni dvorani. Pa še bolj lušno bi bilo, če bi se bili smeli tudi nekoliko zasukati. —

Pa ne, da bi se v Dobrli vesi samo smejali. Pridno obhajamo svoje stanovske nedelje. Lepo število vernikov prejema sv. zakramente. Najprej je začela mladina z zbornim sv. mašo na svojo stanovsko nedeljo. Sedaj pa imamo vsako nedeljo pri prvi božji službi zborni sv. mašo z ljudskim petjem. Šele sedaj prav občutimo skupnost z duhovnikom pri sv. daritvi. Pa se tudi lahko postavimo, ko imamo tako izvrstnega kaplana-pevca, g. Adamiča. Moški se pa sami postavijo s svojim moškim pevskim zborom, ko obhajajo svojo stanovsko nedeljo. Mešani pevski zbor pa nam tem lepše zapoje pri farni božji službi. Tudi otroci se pridno vadijo v petju.

Na kvatrnih petek smo se po družinah še posebno postili in, kar smo si pritrkali, — in še mnogo več — smo darovali v »žakeljčkih« na kvatrnjo nedeljo za uboge, ki trpijo pomanjkanja.

V postu bomo imeli pri fari tudi verske obnove po stanovih in se hočemo tako natančno prav pripraviti na največji praznik cerkvenega leta, na Veliko noč.

Koš dobrih novic sicer še dolgo ni izpraznjen. Pa boste že počakali do prihodnjic.

Filmi

Bistrica v Rožu: Sobota, 4. 3.: Taiga (Engel von Sibirien) (IV). — Film iz življenja ujetnikov v drugi svetovni vojni. Ujeta nemška zdravica mora živeti med moškimi ujetniki. — Nedelja, 5. 3.: Die große Chance (III). — Muzikalni film. Mladina, ki je navdušena za jazz, premaga odpor staršev. Sreda, 8. 3.: Flußpiraten (IIa+). — Dober pustolovski film.

Borovlje: Sobota, 4. 3.: Ich schwöre und gelobe (IV). — Dramatični film iz zdravniškega življenja. — Nedelja, 5. 3.: Salomon und die Königin von Saba (IVa). — Po svetopisemski zgodbi pripravljen film, vendar zelo spačen. — Torek, 7. 3.: „M“ (Dein

Mörder sieht dich an) (IV+). — Zgodba, kako so ujeli morilca, ki je umoril otroka. — Četrtek, 9. 3.: Drauf und dran (IVa). — Film z divjega zapada.

Pliberk: Sobota in nedelja, 4. in 5. 3.: Budenbrooks II. del (IV). — Zgodba nemške patricijske družine na vrhuncu slave in njen propad. — Torek in sredo, 7. in 8. 3.: Bumerang (IV). — Kriminalni film. Nameravan vlom izda policiji eden izmed sodelujočih.

Št. Jakob v Rožu: Sobota, 4. 3.: Blonde Fracht für Havanna (V). — Policijski agent in častnikarica pridejo na sled družini, ki kupčuje z dekletimi. — Nedelja, 5. 3.: Zauber der Montur (IVa). — Veseloigra iz vojaškega življenja iz časov cesarske Avstrije. — Torek, 7. 3.: Der Vampir von Notre Dame (V). — Grozljiv film, ki ga je treba odkloniti.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 6. 3.: 14.00 Poročila, objave. Pregled spreda. Socialna visoka šola. 6 pesmi Franza Schuberta poje Zlata Gašperšič. — 18.00 Josef Friedrich Perkonig: Ugrabljeni strd. — TOREK, 7. 3.: 14.00 Poročila, objave. Glej, ne izgubi svetle smeri. — SREDA, 8. 3.: 14.00 Poročila, objave. Za našo vas. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 9. 3.: 14.00 Poročila, objave. Rdeče, rumeno, zeleno. — PETEK, 10. 3.: 14.00 Poročila, objave. Morda uganete? — SOBOTA, 11. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.20 Iz domačih gajev. — NEDELJA, 12. 3.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 3. 3.: Gostovanje kabaretističnega ansambla „Wiener Werker“ z „Hereinspaziert“. — Sobota, 4. 3.: Eugen Onegin, opera, (poslednjič). — Nedelja, 5. 3. ob 15.00 uri: Das Dreimäderlhaus, opereta. — Sreda, 8. 3.: Das Dreimäderlhaus, opereta. — Četrtek, 9. 3.: Fast ein Poet, drama. — Petek, 10. 3.: Der Troubadour, opera (premiera). — Sobota, 11. 3.: Das Dreimäderlhaus, opereta. — Nedelja, 12. 3. ob 15. uri: Die Heiratsvermittlerin, komedija.

Začetek ob delavnikih ob 19.30 uri, ob nedeljah ob 15. uri.

KOMORNI ODER:

Sobota, 4. 3. (premiera) in nedelja 5., sobota 11. in nedelja 12. marca: Weekend im Exil, komedija.

Začetek vselej ob 19.30 uri.

ZOPETNA OTVORITEV KOMORNEGA ODRU V CELOVCU

Po zaključku plesne sezone bodo odslej v Koncertnem domu zopet redno ob sobotah in nedeljah komorne igre. V soboto, dne 4. marca, bo premiera glasbene veseloigre Oskarja Chalaupka „Weekend in izgnanstvu“. Režira Fred Schule-Holz, dirigira Gernot Schweikert, nastopa pa domači ansambel.

V petek pa gostuje v Mestnem gledališču „Wiener Werker“ z jubilejnim kabaretističnim programom „Hereinspaziert“.

KRASNE BARVNE FOTOGRAFIJE

Marije Pomagaj z Brezij v velikosti 37x26, primerno darilo za poroko, za god, za materinski dan, so na prodaj pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu. Cena: 48.— šil.

BLUZE KRILA OBLEKE

pri
RosKönig

Klagenfurt, Bahnhofstraße 9

**Odlična kvaliteta
po najugodnejših cenah!**

Najnovejšje kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje. Gospodinske potrebine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI
**Radiohaus
KERN**
Klagenfurt, Burggasse
Ugodna plačila na obroke

Krompir stražil, fižol pa kradel

(Nadaljevanje s 7. strani)

S temi besedami sem se poslovil od neznanke, toda poštene trboveljske matere, ki je v ljubezni skrbela za svoj mladi rod. Nikdar več je nisem videl. Kdo si upa vreči kamen nanjo? Ali ni bila ona, kot nešteto drugih mater, svoje vrste mučenica? Ali je greh, če v sili stopiš na njivo in si nabereš najpotrebnejše za svojo družino. Saj so vzeli samo tisto, kar bi sicer itak pobral »erare«. Zatorej si tudi jaz nisem delal skrbi in vest mi ni očitala, da sem napravil kaj pregrešnega. Tisto srajco, ki sem jo dobil od knapovke, sem z bolečinami odslužil; tudi delal sem z večjo vnemo, da pridobim Neži to, kar sem kot samaritan dal drugim. Nobeden pri Veligovšku ni bil lačen zaradi tega. Nežin mož je bil pri vojaki za kuharja in mu ni bilo treba pošiljati priboljškov. Še danes ga vidim naslikanega z zajemalko pri delitvi menaže.

Tudi na dopust je prišel za časa mojega službovanja. Bil je prijazen mož, srednje velik; samo eno napako sem našel na njem; nosil je namreč ob delavnikih meni osovraženo rumeno klafeto. Tudi Nežin brat Petrovškov Jaka je prišel na dopust kot

dragonec. To vam je bil postaven in krepak dečko v svoji slikoviti uniformi. Ko so takole po deseti maši postavni fantje stali pred cerkvijo, so bili starši nanje ponosni in nežna dekliška srca so gorela zanje. Ko so pa odhajali nazaj, je bil pa zopet jok, ker krogla pač ne izbira.

Od takrat je minulo 44 let, ko smo se takole pehali za prehrano. To revščino v prvi kot v drugi svetovni vojni bi morali večkrat prikazati oziroma opisati današnjemu svetu, ki je vsega sit in zametuje celo obložen kruh, da ga vidiš ležati skoro na vsakem oglu, ko hodiš po mestu. Še presiti psi ga samo povohajo; pobere ga pa stara sključenca ženica, ki pobira z vozičkom pomije za prašiče. Tega greha iz prve svetovne vojne se še nisem spovedal, ker smatram, da mi je ljubi Bog sproti odpustil, ker sem s svojim ravnanjem tešil glad knapovskim otrokom. Tudi dobra gospodinja Neža, je izgubila pravico, da me toži za ukradene dobrote. Vse je prešlo, ostal je samo spomin, kako mi je brusasti knap omehčal kosti, knapovska mati pa srce.

(Konec)

Kaj poreko oče?

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Tako? — Da nima izpričevala? — Skril ga je, paglavca! Te očetove besede je ujel. Regina ga je tožila, da ne pokaže izpričevala in da se trdovratno izgovarja: ga nimam.

»Ponj!« je hipoma sklenil.

Sredi temnih stopnic je sezul škornje in se neslišno splazil na podstrežje, kjer je izpod opeke vzel listino in se neopazno vrnil do škornjev.

Še nikdar se mu ni zdel oče tako silen velikan kakor to uro, ko je stal pred njim grešnik pred sodnikom.

»Tako, fant! Ti si doštudiral! Dosti draga je latinščina, s katero boš klical praseti na Gospodovski gmajni. Zakaj gor te popeljem. Pa takoj!«

Kakor je bila trda ta beseda in grožnje polna, se je Francelj vendar prav za prav razveselil. Samo da je bila beseda, da ni bil molki!

»Nisem mogel, oče,« je izpregovoril Francelj in segel v žep po ruto.

»Le kaj si imel opravka, da nisi mogel: Ni živine pri hiši, da bi jo vardeval, niso pridelali koruze, da bi jo robkal, in statev tudi ne, da bi sukal tkanje.«

Ker so študentu kapale solze po licih, se je oglasila Regina:

»Oče ne zamerite, vi ne razumete. Ljubljanske šole so hude!«

»Hude, hude, že razumem, pa za očetove groše hude, ne za fanta!«

»I, no Matevžek, govori ti!«

Regina je namignila sinu na pomoč.

»Takole je, oče: če bi se bil Francelj noč in dan učil, morda bi bil zlezel do nemščine. Tam bi ga pa deset inštruktorjev ne bilo rešilo. Če ne zna, pa ne zna. V enem mesecu se ne vlije v glavo, česar se drugod dve, tri leta učijo.«

»Pa menda ni samo nemščina! Kje imaš izpričevalo?«

Francelj ga je potegnil iz žepa in ponudil očetu.

Regina se je zavzela.

»Viš gal Ponoči sem mu stikala po žepih in knjigah za izpričevalom. Kje si ga imel?« Francelj ni odgovoril. Matevžek je pa očetu razlagal rede.

»Da si mi doma takoj po šoli popoldne! Dodobra se posvetujem, kaj bi s teboj.«

Blago, perilo

v veliki izbiri,

po ugodnih cenah

pri

L. Maurer

KLAGENFURT, Alter Platz 35

Najbolje kupite ure,
nakit in drugo pri
urarskem mojstru

Gottfried Anrather

Klagenfurt
Paulitschgasse 9

Popravila takoj in soliano. Kupite ali zamenjate
lahko zlato in srebro (strjo zlato)